

WORLD POLITICS

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

Print Issn: 2383-0123

Online Issn: 2538-4899

China's resurgence and the prospects for maritime strategy transformation

Gholamali Chegnizadeh *Corresponding Author*, Associate Professor of International Relations, Department of International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Email: chegnizadeh@yahoo.com

Mohammad Zare PhD in International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
Email: mohammad.zare9@gmail.com

Article Info

Article Type:

Research Article

Keywords:

China,
Offensive Realism,
Defensive Realism,
Naval Strategy

Article history:

Received 2024-2-19
Received in revised form
2025-5-21
Accepted 2025-6-20
Published Online
2025-8-11

ABSTRACT

China's resurgence and revitalization have highlighted the strategic importance of a new geopolitical expanse—stretching from the South China Sea to the Indian Ocean and East Africa—placing it at the center of regional and international order formation. Predominantly maritime in character, this expanse can undoubtedly play a significant role in shaping the future of this order, depending on which major or regional power gains control over it. To escape what it referred to as “geopolitical suffocation,” the People's Republic of China—after nearly 500 years of land-centered focus—resumed efforts to rebuild its naval forces in the 1950s, and increased its interest in the ocean, albeit with a “Janus-faced” view—that is, seeing the ocean as both a source of opportunity and a source of threat. These efforts appear to have borne fruit under the fifth generation of Chinese leadership, shifting China's position from a country known as “continental-oriented” to one increasingly characterized as “maritime-oriented.”

Cite this Article: Chegnizadeh, Q. and Zare, M. (2025). China's resurgence and the prospects for maritime strategy transformation. *World Politics*, 14(2), 199-237.
doi: 10.22124/wp.2025.29852.3479

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2025.29852.3479

1. Introduction

A persistent and recurring pattern in the history of international relations—particularly since the first half of the nineteenth century—has been the effort and desire of major powers to possess strong naval forces for the purpose of protecting expanding commercial and economic interests, attaining prestige, projecting themselves as great powers, striving for dominance at sea, and ultimately preventing rival and enemy powers from gaining control in this domain. What is evident is that the scope of this “strategic aspiration” to become a major naval power has now reached China, making it the latest land-based power attempting to transform into a maritime power. This effort has been seriously pursued by the country’s fifth-generation leadership, especially Xi Jinping, and has gained further strength with the emergence of the slogan “Chinese Dream.” China’s resurgence and revitalization have placed the importance of a new geopolitical expanse—stretching from the South China Sea to the Indian Ocean and East Africa—at the center of regional and international order formation.

2. Theoretical Framework

China’s resurgence and the increase in its national capacity and power have had significant effects on China’s national grand strategies and efforts to restore its national greatness, especially through the modernization of military capabilities, as well as the evolution of the country’s maritime security strategies and its transition from a force focused on “coastal defense” to “near sea defense” and finally to “distant water defense”. In the following, an attempt has been made to examine this transition in China’s maritime security strategies from the perspective of realist approaches to offensive and defensive structures, and from the time of Deng Xiaoping to Xi Jinping, relying on the maritime strategic documents of the People’s Republic of China, the country’s gradual externalization and presence in peripheral waters as well as the Indian Ocean, and the evolution in the missions of the country’s navy.

3. Methodology

Given the importance of this issue and the necessity of gaining a clearer understanding of the transformations in the grand national strategies of the actors present in this domain—particularly the People’s Republic of China and its navy—and of offering a broad picture of developments in China’s naval strategies, this article seeks to address the question of how China’s maritime security strategies have changed in line with the country’s growing power and national capability, from the time of Deng Xiaoping to that of Xi Jinping. Relying on the hypothesis that a form of shift—namely, a transition from defensive realism to offensive realism—has occurred in China’s maritime security strategy, this study applies a process-tracing method to examine and assess that transformation.

4. Results & Discussion

This expanse is a maritime one, and undoubtedly, control over it by any major or regional power can play a significant role in shaping the future of this order. In order

to move beyond the mindset of a “victim” actor and also to escape what it called “geopolitical suffocation,” the People’s Republic of China—after nearly 500 years of land-centered focus—resumed its efforts to rebuild its naval forces in the 1950s. At the same time, it increased its interest in the ocean, albeit with a “Janus-like” perspective—that is, viewing the ocean as both a source of opportunity and a source of threat. These efforts appear to have borne fruit under the fifth generation of Chinese leadership, shifting China’s position from a country traditionally “continental-oriented” to one increasingly “maritime-oriented.”

In addition, China’s 2015 Defense White Paper states that the traditional mindset—that land is superior to sea—must be abandoned, and that greater importance should be attached to the management of seas and oceans as well as the protection of China’s maritime rights. The navy is expected to gradually shift its focus from the defense of “near seas” to “far seas”—a shift that bears considerable resemblance to the “Mahanian school” of maritime security. It should be noted, however, that from 1949 to the late 1970s, China condemned the “Mahanian” model of maritime security as an attempt to rationalize “imperialist colonialism” in East Asia. It argued that Mahan had provided the U.S. imperialists with a blueprint for restoring colonies and pursuing global hegemony, and that he merely represented the interests and objectives of capitalists. Yet, over time, and with China’s growing power, the country appears to be moving toward the “Mahanian” theory and model of maritime security—one that, moreover, has a close affinity with the theories of offensive structural realism.

5. Conclusions & Suggestions

In fact, since 2012, “transforming China into a great maritime power” has become an integral part of China’s grand strategy, and Beijing has committed itself to a long-term effort to achieve this goal. An effort that not only did not stop with the coming to power of Xi Jinping from 2013 onwards, but also moved forward at a faster pace and even acquired more aggressive dimensions. In summary, and based on what has been stated, a kind of transition in China’s maritime security strategy, namely the transition from coastal defense to near-sea defense and distant sea defense, has taken place in line with China’s increasing national power and capability, transforming the country from a passive and defensive position in the maritime domain to an active and aggressive one.

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۲۳

شاپا الکترونیکی: ۴۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

بازخیزش چین و چشم انداز تحول استراتژی دریایی

غلامعلی چگنی زاده نویسنده مسئول، دانشیار روابط بین الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

رایانامه: chegnizadeh@yahoo.com

علی زارع دانشجوی دکتری روابط بین الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

رایانامه: mohammad.zare9@gmail.com

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	بازخیزش و احیای مجدد چین، اهمیت یک پهنه ژئوپلیتیک جدید، یعنی پهنه‌ای که از دریای جنوبی چین تا اقیانوس هند و شرق آفریقا کشش و امتداد می‌یابد را در مرکز ثقل نظم‌سازی منطقه‌ای و بین‌المللی قرار داده است. این پهنه یک پهنه «آبی» است و یقیناً تسلط هر کدام از قدرت‌های بزرگ و منطقه‌ای بر این پهنه می‌تواند نقش قابل توجهی در چگونگی شکل‌دهی به آینده این نظم داشته باشد. جمهوری خلق چین به منظور گریز از ذهنیت یک بازیگر «قربانی» و همچنین گریز از «خفگی ژئوپلیتیکی» پس از تقریباً ۵۰ سال تمرکز بر خشکی، تلاش برای بازسازی نیروی دریایی خود را از دهه ۱۹۵۰ مجدداً در دستور کار قرار داد و علاقه خود به اقیانوس البته با یک نگاه «ژانوسی» به این معنا که اقیانوس می‌تواند هم منبع فرصت و هم منبع خطر باشد را افزایش داد و به نظر می‌رسد که این تلاش امروز و در زمان نسل پنجم رهبران چین به ثمر نشسته است و جایگاه چین را از یک کشور معروف به «پشت به اقیانوس» به یک کشور متمایل به «اقیانوس» تغییر داده است. با توجه به اهمیت این موضوع و ضرورت شناخت هر چه بهتر تحولات رخ داده در کلان راهبردهای ملی بازیگران موجود در این عرصه به خصوص جمهوری خلق چین و نیروی دریایی این کشور و ارائه یک کلان تصویر از تحولات استراتژی‌های دریایی این کشور، این مقاله تلاش دارد تا به این سوال که استراتژی‌های امنیت دریایی چین متناسب با ازدیاد قدرت و توان ملی این کشور از زمان دنگ شیائوپنگ تا شی جین‌پینگ چه تغییری را به خود دیده است با اتکاء بر این فرضیه که نوعی نقل و انتقال یعنی انتقال از رئالیسم تدافعی به رئالیسم تهاجمی در استراتژی امنیت دریایی چین صورت گرفته است را با بهره‌گیری از روش فرایندیابی مورد بررسی و دقت نظر قرار دهد.
کلیدواژه‌ها: چین، رئالیسم تهاجمی، رئالیسم تدافعی، استراتژی دریایی	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۲/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۳/۳۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۵/۲۰	

استناد به این مقاله: چگنی زاده، غلامعلی و زارع، محمد. (۱۴۰۴). بازخیزش چین و چشم انداز تحول استراتژی دریایی. سیاست

جهانی، ۱۴(۲)، ۱۹۹-۲۳۷. doi: 10.22124/wp.2025.29852.3479

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

یکی از روندهای پایدار و پرتکرار تاریخ روابط بین‌الملل به خصوص از نیمه اول قرن نوزدهم تاکنون، تلاش و تمایل قدرت‌های بزرگ برای برخورداری از یک نیروی دریایی قوی به منظور حفاظت از منافع رو به گسترش تجاری و اقتصادی، کسب پرستیژ و تصویرسازی از خود به عنوان یک قدرت بزرگ، تلاش برای رسیدن به تسلط بر دریاها و در نهایت جلوگیری از تسلط دیگر رقبا و دشمنان بر این عرصه بوده است. تاریخ تقریباً ۲۰۰ ساله اخیر روابط بین‌الملل نیز تا حدود زیادی این مدعا را تایید می‌نماید. تلاش فرانسه برای نوسازی سریع نیروی دریایی خود و تبدیل « دریای مدیترانه » به یک « دریاچه فرانسوی »، رقابت‌های استراتژیک این کشور با بریتانیا در دهه‌های ۱۸۵۰ و ۱۸۶۰ را افزایش داد و نهایتاً به شکست فرانسه در این رقابت راهبردی منجر شد. همچنین افزایش قابل ملاحظه قدرت دریایی بریتانیا و افزایش هراس آلمان از این مسئله نیز گونه دیگری از رقابت‌های دریایی اروپایی را دامن زد. رقابتی که نه تنها افزایش ۱۰۲ درصدی بودجه نیروی دریایی آلمان را بین سال‌های ۱۹۰۵ تا ۱۹۱۴ باعث و بار مالی و استراتژیک قابل توجهی را به این کشور وارد ساخت بلکه همچنین به نتیجه لازم برای این کشور ختم نشد و نتوانست جایگاه متصور آلمان برای خود یعنی « جایگاه آلمان در آفتاب » را برای این کشور ایجاد نماید. فرایند جویش بیش از اندازه قدرت توسط آلمان همچنین به تضعیف قابل توجه امنیت این کشور، انحراف منابع کمیاب اقتصادی و ناتوانی در دنبال کردن دیگر اولویت‌های استراتژیک و نهایتاً شکست نظامی آلمان در جنگ جهانی اول منجر شد. برخلاف فرانسه و آلمان به عنوان دو بازیگری که در تلاش خود برای ساخت یک ناوگان لوکس دریایی و قدرتمند با شکست مواجه شدند، ایالات متحده آمریکا از جمله دیگر بازیگران مهم و در عین حال موفق در این حوزه بوده است. ایالات متحده، پروژه ساخت نیروی دریایی قدرتمند خود را از دهه ۱۸۹۰ در دستور کار قرار داد و با روی کار آمدن تئودر روزولت، این کشور انتقال خود از یک قدرت زمینی به یک قدرت دریایی را آغاز کرد. روزولت در همین ارتباط بیان داشت؛ ایالات متحده به تعداد قابل توجهی از کشتی‌های جنگی متناسب با عظمت مردم آمریکا نیاز داشته و برخورداری از یک نیروی دریایی بزرگ، ابزاری اساسی برای نشان دادن پرستیژ آمریکا خواهد بود. در هر حال این تلاش آمریکا از دهه ۱۸۹۰ تا سال ۱۹۰۸ به ثمر نشست و پایه‌های ظهور هرچه قدرتمندتر آمریکا به عنوان یک قدرت دریایی بزرگ را بنیان نهاد. آنچه مشخص است آن است که دامنه این « تمنای راهبردی » و تبدیل شدن به یک قدرت دریایی بزرگ امروز به چین رسیده است و این کشور را به آخرین قدرت زمینی تبدیل کرده که تلاش دارد تا به یک قدرت دریایی تبدیل شود. تلاشی که از سوی رهبران نسل پنجم این کشور به خصوص شی جین‌پینگ به صورت جدی در

دستور کار قرار گرفته و با مطرح شدن شعار « رویای چین»، قوت بیشتری نیز پیدا نموده است. در همین رابطه، شی جین پینگ در سال ۲۰۱۷ در جمع ارتش خلق چین بیان داشت؛

«ما امروز، بیش از هر زمان دیگری در تاریخ به هدف تجدید قوای ملت بزرگ چین نزدیک شده‌ایم و اکنون باید بیش از هر زمان دیگری در تاریخ یک ارتش مردمی قوی بسازیم. ما هرگز به هیچ مردم، سازمان یا حزب سیاسی اجازه نخواهیم داد که بخشی از خاک چین را در هر زمان و به هر شکلی از کشور جدا نماید. بر اساس همین سخنان بود که مقامات نیروی دریایی چین نیز بیان داشتند؛ برخورداری از یک نیروی دریایی قوی، ابزاری اساسی برای دستیابی به شعار « رویای چین » است.

در کنار این مسئله همچنین سند دفاعی سال ۲۰۱۵ این کشور نیز بیان می‌دارد؛ ذهنیت سستی چین که خشکی بر دریا برتری دارد، باید کنار گذاشته شود و اهمیت بیشتری به مدیریت دریاها و اقیانوس‌ها و همچنین حفاظت از حقوق دریایی چین قائل شد. نیروی دریایی می‌بایست، تمرکز خود را بتدریج از دفاع از « آب‌ها و دریاهای نزدیک» به « آب‌ها و دریاهای آزاد» تغییر دهد. تغییری که نسبت و نزدیکی زیادی با « مکتب ماهانی» به امنیت دریایی دارد. هرچند باید گفت، مکتب ماهانی امنیت دریایی از سال ۱۹۴۹ تا اواخر دهه ۱۹۷۰ به عنوان تلاشی برای عقلانی کردن «استعمار امپریالیستی» در شرق آسیا توسط چین محکوم و بیان می‌شد که ماهان نقشه‌ای را در اختیار امپریالیست‌های ایالات متحده برای بازسازی مستعمرات و جستجوی هژمونی جهانی قرار داده و او صرفاً نماینده منافع و خواسته‌های سرمایه‌داران بوده است، اما با گذشت زمان و افزایش قدرت چین، به نظر می‌رسد، این کشور به سمت نظریه و مکتب « ماهانی » امنیت دریایی که در عین حال نسبت و نزدیکی بیشتری با نظریات رئالیسم ساختاری تهاجمی دارد در حال حرکت است.

باز خیزش مجدد چین و تلاش این کشور برای ورود به حوزه دریا و گسترش دامنه نفوذ و اثرگذاری خود در حوزه‌های اقیانوسی و همچنین تاسیس برخی پایگاه‌های تجاری و نظامی دریایی در یک دهه اخیر که خود منجر به تولید و افزایش رقابت‌های راهبردی میان این کشور و دیگر قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز شده است باعث گردیده تا ضرورت بررسی تحولات ایجاد شده در استراتژی‌های امنیت دریایی چین و رسیدن به یک نگاه جامع از این تحولات به خصوص از زمان دنگ شیائوپنگ تا شی جین پینگ در دستور کار قرار گرفته و با بررسی این مجموعه تحولات به این سوال اصلی یعنی استراتژی امنیت دریایی چین متناسب با افزایش دامنه قدرت ملی این کشور از زمان دنگ شیائوپنگ تا شی جین پینگ چه تغییری را به خود دیده است با اتکاء بر این فرضیه که همزمان با افزایش دامنه قدرت و توان ملی چین، نوعی نقل

و انتقال یعنی انتقال از رئالیسم تدافعی به رئالیسم تهاجمی در استراتژی امنیت دریایی چین صورت گرفته است، پاسخ داده شود.

۱. چارچوب نظری

اگرچه امپراتوری چین در برخی دوره‌ها به خصوص در دوره امپراتوری سونگ در قرن دوازدهم از یک نیروی دریایی بزرگ برخوردار بود و توانست این برتری و تسلط دریایی را دوره‌های مربوط به سلسله یوان و سلسله مینگ یعنی تا اوایل قرن پانزدهم نیز حفظ نموده و حتی در برخی تلاش‌ها آن را به اقیانوس هند تا شرق آفریقا نیز گسترش دهد^۱ اما همانگونه که مدلسکی نیز بیان می‌دارد، این قدرت دریایی عظیم که حتی از قدرت‌های دریایی پیشرو اروپایی مانند پرتغال نیز بزرگتر بود، در سال ۱۴۱۹-۱۴۲۰ به دلایل مختلف منحل شد و قدرت دریایی این کشور را به قدرتی ضعیف و عمدتاً متمرکز بر دفاع از «سواحل نزدیک» چین و مقابله با برخی دزدان دریایی در این سواحل محدود نمود (Modelski, 1988: 165-166).

انحلالی که آسیب‌پذیری‌های این کشور از دریا را در برابر قدرت‌های اروپایی به خصوص در زمان سلسله چینگ افزایش داد و آنچه معروف به آغاز «قرن تحقیر» است را برای این امپراتوری رقم زد. بازخیزش مجدد چین و افزایش ظرفیت و توان ملی این کشور، اثرات قابل توجهی بر کلان‌راهبردهای ملی چین و تلاش برای احیای مجدد عظمت ملی خود به خصوص از طریق نوسازی ظرفیت‌های نظامی و همچنین تحولات راهبردهای امنیت دریایی این کشور و انتقال آن از یک نیروی متمرکز بر «دفاع ساحلی» به «دفاع دریاهای نزدیک» و در نهایت به «دفاع در آب‌های دور» داشته است. در ادامه تلاش شده است تا این نقل و انتقال در راهبردهای امنیت دریایی چین از منظر رویکردهای رئالیستی ساختاری تهاجمی و تدافعی و از زمان دنگ شیائوپنگ تا شی جین پینگ با اتکاء به اسناد راهبردی دریایی جمهوری خلق چین، برونگرایی تدریجی این کشور و حضور در آب‌های پیرامونی و همچنین اقیانوس هند، تحول در ماموریت‌های نیروی دریایی این کشور، مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۱. رئالیسم و افزایش قدرت دریایی چین

الف - رئالیسم تهاجمی

نظریه ساختاری رئالیسم تهاجمی از جمله نظریات مهمی است که از توان و قابلیت لازم برای تبیین برخی از رفتارهای «گسترش‌گرایانه» چین برخوردار است. از منظر این نظریه، چگونگی توزیع قدرت و ماهیت

۱. برخی برآوردهای صورت گرفته تعداد کشتی‌های این امپراتوری را بالغ بر ۳۸۰۰ کشتی در این دوره برآورده کرده است.

آنارشیک نظام بین‌الملل به مانند یک « دست نامرئی » عمل نموده و عامل اصلی شکل‌دهنده رفتار همه بازیگران به خصوص قدرت‌های بزرگ و بدون توجه به تفاوت‌های داخلی آنان است. از منظر رئالیسم ساختاری تهاجمی، نظام بین‌الملل، فراهم کننده انگیزه‌های قدرتمندی برای دولت‌ها به منظور استفاده از فرصت‌های لازم برای کسب قدرت و نفوذ به قیمت کاهش قدرت و امنیت دیگر دولت‌ها است. رئالیست‌های تهاجمی معتقدند؛ قدرت بیشتر امنیت بیشتری با خود به همراه خواهد آورد و بهترین راه برای افزایش شانس بقای یک دولت، تبدیل شدن آن به قدرتمندترین دولت در سیستم بین‌الملل است (Snyder, 2002: 153). از منظر رئالیسم تهاجمی، هدف دولت‌ها به حداکثر رساندن قدرت است و دولت‌های جویای قدرت همیشه با یکدیگر وارد « رقابت » خواهند شد. به عنوان مثال میرشایمر در این رابطه بیان می‌دارد؛ دولت‌ها به سرعت می‌فهمند که بهترین راه برای تضمین بقای آنها، تبدیل شدن به قدرتمندترین دولت در سیستم است (Mearsheimer, 2013: 81).

عدم قطعیت در مورد نیات سایر دولت‌ها و همراه شدن آن با ماهیت آنارشیک سیستم بین‌المللی، قدرت‌های بزرگ را وادار می‌کند تا هر زمان که منافع آنها بیشتر از هزینه‌ها باشد، سیاست‌های رقابتی، تهاجمی و توسعه‌طلبانه را اتخاذ نمایند. به طور خاص، از آنجایی که نیات هرگز روشن نیست و ممکن است یک دولت در آینده تهاجمی‌تر شود، همه قدرت‌های بزرگ بدترین سناریو را اتخاذ می‌کنند و بنابراین قدرت خود را از طریق فرایند «گسترش» که منجر به تولید سطوح بالای رقابت می‌شود، افزایش می‌دهند. بر اساس آنچه در ارتباط با برخی از مفاهیم رئالیسم ساختاری تهاجمی بیان شد می‌توان اولین توضیح در ارتباط با توسعه استراتژی امنیت دریایی چین و تمایل این کشور به گسترش اقدامات و مأموریت‌های خود به محیط - های دریایی مجاور را تلاش این کشور برای کاهش آسیب‌پذیری‌های تاریخی دریایی از طریق تسلط بر آب‌ها و همچنین تغییر موازنه در جزایر مورد مناقشه در دریای جنوبی و شرقی چین به خصوص جزایر دیاوئیو/ سنکاکو، اسپراتلی و جزایر پاراسل و پس از آن تقویت و گسترش تمایلات خود در اقیانوس هند دانست. از اینرو و از منظر رئالیسم تهاجمی ساختاری، اگر چین می‌خواهد این مجموعه آسیب‌پذیری‌های تاریخی و تشدید شده از دهه ۱۹۹۰ را کاهش دهد، می‌بایست به سمت اتخاذ مواضع قاطعانه‌تر در این منازعات و همچنین حرکت به سمت تبدیل شدن به یک قدرت منطقه‌ای به منظور ایجاد مرزهای امن یا مناطق حائل، برای حفاظت از سرزمین خود حرکت نماید (Jalil, 2019: 23).

رناليسم ساختاری تهاجمی عمده تمرکز خود را بر نقش نیروی زمینی قرار داده و برای نیروی دریایی یک نقش «مکمل» و «حمایتی» قابل است. به عنوان مثال، میرشایمر به عنوان یکی از مهم ترین متفکرین این

حوزه بیان می‌دارد؛ قدرت یک دولت تا حدود زیادی در ارتش آن کشور و پشتیبانی آن توسط نیروی هوایی و دریایی نهفته است. به بیان ساده‌تر و از منظر میرشایمر، قدرتمندترین کشورها، دارای نیرومندترین ارتش‌ها هستند. از نظر میرشایمر، «ارتش‌ها (نیروی زمینی) از اهمیت بالایی در جنگ برخوردارند، زیرا ابزار اصلی تسخیر و کنترل سرزمین‌ها به عنوان عالی‌ترین هدف در دنیای کشورهای با حاکمیت سرزمینی هستند. میرشایمر تاکید دارد، ارتش‌ها نیروهایی هستند که قادر به ایجاد پیروزی‌های تعیین‌کننده هستند. این در حالی است که محاصره نیروی دریایی و بمباران استراتژیک نمی‌تواند به پیروزی‌های سریع و قاطع در جنگ میان قدرت‌های بزرگ منجر شود. میرشایمر معتقد است، حجم بزرگ آب، امکان قدرت‌افکنی منطقه‌ای و بین‌المللی را محدود می‌کند و به همین دلیل وی نام «قدرت توقف آب»^۱ را در مورد آن به کار می‌برد. (Mearsheimer, 2001: 86).

میرشایمر معتقد است؛ نتیجه جنگ‌های نظام جهانی عمدتاً بر روی زمین به دست می‌آیند و به همین دلیل قدرت زمینی برای هژمونی اولویت دارد. با این حال، به گفته میرشایمر، یک دولت نمی‌تواند به دلیل وجود موانع و مشکلاتی که در نمایش قدرت در سراسر اقیانوس‌ها وجود دارد، به هژمونی و سلطه جهانی دست یابد. از اینرو، بهترین نتیجه‌ای که یک قدرت بزرگ می‌تواند به آن امیدوار باشد این است که یک هژمون منطقه‌ای باشد و احتمالاً منطقه دیگری را که در نزدیکی و از طریق خشکی قابل دسترسی است کنترل کند. درک میرشایمر در مورد برتری قدرت زمینی، نتیجه مستقیم برداشت او از هژمونی است (Mearsheimer, 2001: 88).

برای او، هژمونی به معنای ظرفیت اشغال یا تسخیر سرزمین است و برای تحقق این مهم، نیروی زمینی بسیار حائز اهمیت است. با این وجود، اگر معنای هژمونی جهانی برای اشاره به ظرفیت اعمال نفوذ نظامی بر مناطق دوردست (بدون لزوماً اشغال سرزمین) معنا شود، برتری قدرت زمینی به چالش کشیده می‌شود و قدرت دریایی هم می‌تواند در این زمینه مهم تلقی شود. واقع‌گرایان تهاجمی انتظار دارند که توسعه استراتژی امنیت دریایی چین تهاجمی باشد زیرا چین تلاش خواهد کرد از طریق انباشت قدرت دریایی به تسلط منطقه‌ای دست یافته و همچنین از خود در برابر ایالات متحده و دیگر قدرت‌های دریایی محافظت نماید. به عبارت دیگر و از منظر واقع‌گرایان تهاجمی، گسترش قدرت دریایی یک «رقابت ژئوپلیتیکی بی‌پایان» خواهد بود. چین با کسب هر چه بیشتر قدرت اقتصادی و نظامی، تلاش خواهد کرد تا قدرت

¹. Stopping Power Of Water

دریایی خود را گسترش داده، از ظهور تهدیدات جدید مانند ژاپن یا هند جلوگیری نموده و همچنین آزادی عمل ارتش آمریکا در سراسر آسیای شرقی را محدود نماید. واقع‌گرایان تهاجمی انتظار دارند تا چین برای کاهش آسیب‌پذیری‌های خود، اقدام به ازدیاد قدرت و حداکثرسازی آن برای حذف رقبا نماید. به طور خاص، چین باید به یک قدرت مسلط در منطقه آسیا و اقیانوسیه تبدیل شود تا بتواند از خود و منافع چین محافظت نماید. با افزایش قدرت ملی چین، نیاز این کشور به امنیت نیز افزایش خواهد یافت، نوسازی نظامی چین از جمله در حوزه دریا تسریع خواهد شد، منابع بیشتری برای توسعه نیروی دریایی سرمایه‌گذاری خواهد شد، تلاش چین برای کنترل خطوط دریایی یا استراتژیک در دریاهای آزاد افزایش خواهد یافت، ناوگان دریایی این کشور توسعه خواهد یافت، و نهایتاً به منظور انجام اقدامات عملیاتی در دریاهای دور و نزدیک، این کشور اقدام به تاسیس «پایگاه‌های دریایی» خواهد کرد.

بر این اساس، واقع‌گرایان تهاجمی انتظار دارند؛ چین نفوذ خود را در دریا، ابتدا با به دست آوردن قابلیت کنترل دریا در آب‌های مجاور یعنی دریای شرقی و جنوبی چین گسترش داده و پس از آن، اقدام به «برون‌گرایی» بیشتر در دریاهای آزاد و دور خواهد نمود تا از منافع امنیتی و اقتصادی رو به گسترش خود دفاع نماید. به طور خلاصه، واقع‌گرایان تهاجمی یک استراتژی امنیت دریایی جاه‌طلبانه فزاینده‌ای را متصور خواهند شد که منعکس‌کننده وضعیت چین به عنوان یک قدرت بین‌المللی در حال رشد است. چین با پیروی از منطق رئالیسم تهاجمی، سیاست‌های قاطعانه و تهاجمی را برای نشان دادن برتری خود در دریا اعمال خواهد نمود و هدف نهایی خود را تبدیل شدن به یک قدرت دریایی بدون چالش، حداقل در شرق آسیا قرار خواهد داد و برای این منظور از همه ابزارها به خصوص تلاش برای حداکثرسازی ابزارهای قدرت خود نیز استفاده خواهد نمود.

ب- رئالیسم تدافعی

همانگونه که مشخص است، ماهیت آنارشیک نظام بین‌الملل به نتایج متفاوتی برای نظریه‌پردازان رئالیسم ساختاری تهاجمی و تدافعی منجر شده است. رئالیست‌های تهاجمی استدلال می‌کنند که آنارشی، دولت‌ها را وادار می‌کند تا قدرت و نفوذ خود را به حداکثر رسانده و درگیر در منازعه‌ای بی‌پایان برای هژمونی و همچنین استفاده از فرصت‌های لازم برای گسترش سرزمینی شوند. این در حالی است که از نظر واقع‌گرایان تدافعی، آنارشی، دولت‌ها را به اتخاذ استراتژی‌های دفاعی، معتدل و محدود تشویق می‌نماید (Taliaferro, 2000: 134). واقع‌گرایان تدافعی معتقدند که دولت‌ها ذاتاً تهاجمی نبوده و بیشتر به دنبال به حداکثر رساندن امنیت و حفظ توزیع موجود قدرت هستند. در همین رابطه، کنت والتز استدلال

می‌کند که «امنیت» بالاترین هدف در آنارشی است. تنها در صورتی که «بقا» تضمین شود، دولت‌ها می‌توانند با خیال راحت به دنبال اهداف دیگری مانند آرامش، سود و قدرت باشند (Waltz, 1979:126). از منظر واقع‌گرایان تدافعی، اولویت اول دولت‌ها، تلاش برای به حداکثر رساندن قدرت نیست، بلکه حفظ موقعیت و جایگاه خود در سیستم است (Waltz, 1979:126). برای رئالیست‌های تدافعی، هژمونی‌جویی، تهاجم و تلاش برای گسترش‌گرایی نه تنها فرایندی «خودمخرب» بوده و دولت‌ها را ضعیف‌تر و ناامن‌تر می‌نماید، بلکه همچنین می‌تواند باعث ظهور و بروز رفتارهای توازن‌بخش در برابر چنین اقداماتی شود. به طور خاص، رئالیست‌های تدافعی با این فرض شروع می‌کنند که موازنه‌های قدرت به طور «مکرر» در نظام بین‌الملل شکل می‌گیرد و «هژمونی» امری پایدار و بادوام در این نظام نیست. استفان والت در این رابطه خاطرنشان می‌سازد، دولت‌هایی که به دنبال حداکثرسازی قدرت خود در نظام بین‌الملل هستند با مخالفت‌های ترکیبی و ائتلاف‌های خردکننده مواجه خواهند شد. همچنین، از نظر والت، علاوه بر قدرت و توانایی‌های مادی و تهاجمی، نیت تهاجمی هم باعث برانگیختن رفتارهای توازن‌بخش خواهد شد. دولت‌هایی که قابلیت‌های تهاجمی قابل توجهی دارند، احتمال بیشتری دارد که شکل‌گیری اتحادها علیه خود را باعث شوند و دولت‌هایی که تهاجمی به نظر می‌رسند نیز احتمالاً دیگران را برای ایجاد توازن تحریک خواهند کرد (Walt, 1985:11-12).

بنابراین و همانگونه که اسنایدر نیز به یادآوری می‌کند، توازن قدرت نشأت گرفته از آنارشی، متجاوزان را «مجازات» و به آنان پاداش نخواهد داد (Snyder, 1991:11). همچنین رئالیست‌های تدافعی معتقدند از آنجا که معمولاً هزینه‌های فتح و گسترش از منافع آن بیشتر است، اقدام و توسل به گسترش‌گرایی و فتح دیگر سرزمین‌ها نمی‌تواند سود چندانی برای دولت‌ها به همراه داشته باشد. رابرت جرویس یکی از متفکرینی است که به خوبی به این مسئله پرداخته و بیان می‌دارد؛ ناسیونالیسم مدرن فتح را پرهزینه می‌کند، چراکه «مدافعان را به مبارزه سخت‌تر برمی‌انگیزد» (Jervis, 1978:195).

علاوه بر این، جرویس، «انقلاب هسته‌ای» و «قابلیت حمله دوم» را نیز به عنوان شاخص‌هایی مهم در کنار ناسیونالیسم مدرن قرار داده و بر نقش مهم آنها در دشوار کردن مسیر جنگیدن دولت‌ها با یکدیگر تأکید می‌نماید. جرویس معتقد است، کنترل بر جوامع متخاصم سیاسی، امری گران و هزینه‌بر است و ورود دولت‌ها به این عرصه نمی‌تواند چندان عقلانی به نظر رسد. در هر حال می‌توان گفت که بهای حفظ

هژمونی و به ویژه سطوح بالای مخارج دفاعی، اقتصاد یک قدرت بزرگ را فرسوده خواهد کرد.^۱ و از اینرو، دولت‌ها با درس‌هایی که از تاریخ می‌آموزند، گزینه گسترش‌گرایی و تعقیب هژمونی را به دلیل برانگیختن رفتارهای توازن‌بخش از سوی دیگر دولت‌ها، ترجیح نخواهند داد. به بیان دیگر، تلاش بیش از اندازه برای انباشت قدرت به خصوص در شکل نظامی خود می‌تواند به شکل‌گیری و ایجاد مسابقه تسلیحاتی و افزایش هزینه‌های دفاعی در میان دولت‌ها منجر شود. بنابراین به عقیده واقع‌گرایان تدافعی، دولت‌ها به جای «حداکثرسازی قدرت» ترجیح خواهند داد تا «وضعیت موجود» را حفظ کرده و از شکل‌گیری ائتلافات توازن‌بخش علیه خود جلوگیری نمایند (Feng & Ruizhuang, 2006:117).

در کنار آنچه در فوق در ارتباط با مفروضات رئالیسم ساختاری تدافعی بیان شد همچنین می‌توان به نظریات بری پوزن^۲ به عنوان یکی از متفکرین این نحله فکری که مشخصاً به مفهوم قدرت دریایی و نقش آن در سیاست‌های قدرت‌های بزرگ پرداخته است، اشاره داشت. بری پوزن بیان می‌دارد، هژمونی ایالات متحده پس از جنگ سرد در حول مفهوم «command of the commons» در معنای وجود مناطقی که به هیچ دولتی تعلق ندارد و در عین حال می‌تواند دسترسی به بخش زیادی از جهان را فراهم آورد، بنیان گذاشته شد. در واقع مراد از این مفهوم فضاهای اشتراکی دریا، هوا و فضا است.

از نظر پوزن، در حال حاضر این ایالات متحده است که بیش از دیگر قدرت‌های بزرگ از این فضای مشترک استفاده می‌کند و همچنین از اعتبار لازم برای تهدید دیگران به عدم استفاده از این فضاهای مشترک نیز برخوردار است. البته پوزن این نکته را نیز یادآور می‌شود که علیرغم برتری نظامی غیرقابل انکار آمریکا در دهه ۱۹۹۰، هنوز «مناطق مورد مناقشه‌ای» وجود دارد که در آن دشمنان احتمالی آمریکا می‌توانند با امید به موفقیت با نیروهای آمریکایی روبرو شوند. پوزن همانند کندی که از مفهوم «فرماندهی دریا» استفاده کرد از عنوان command of the commons استفاده کرده و معتقد است که ایالات متحده در حال حاضر واجد این شرایط است. از نظر پوزن، اهمیت فرماندهی مشترکات از این واقعیت ناشی می‌شود که به ایالات متحده اجازه می‌دهد از دیگر منابع قدرت (از جمله قدرت اقتصادی) به نحو مطلوبی بهره‌برداری نموده، دشمنان خود را تضعیف و متحدان را تقویت نماید و حتی جنگ‌های کوتاه مدت به راه اندازد.

^۱. واقع‌گرایان تهاجمی با این استدلال که دستاوردهای فتح و موانع شکل‌گیری اتحادهای توازن‌بخش، به‌ویژه در الگوی توزیع قدرت چندقطبی بیشتر است، به از واقع‌گرایان تدافعی در این زمینه پاسخ می‌دهند.

^۲. Barry Posen

علاوه بر این، پوزن ادعا میکند که فرماندهی دریا به این معنی است که ایالات متحده تامین کننده یک کالای جمعی برای متحدان خود می باشد (Posen, 2003: 13-17). واقع گرایان تدافعی از اواسط دهه ۱۹۹۰ استدلال کردند که جمهوری خلق چین واکنشی متعادل در برابر تهدیدات موجود از خود نشان خواهد داد. چین از یک سو، نگران افزایش نگرانی های امنیتی در محیط خود و به ویژه روابط خود با ایالات متحده پس از بحران موشکی تایوان است و از سوی دیگر، می داند که تشدید تنش می تواند پرهزینه بوده و این کشور را به هدفی برای ایجاد توازن توسط دیگر کشورهای منطقه تبدیل نماید.

رنالیست های تدافعی تاکید دارند که ضعف چین در دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ یکی دیگر از دلایل مهم برای افزایش تمایل این کشور به حفظ وضع موجود بود و باعث شد تا تمرکز اصلی این کشور بر توسعه اقتصادی متمرکز شود. این نحله فکری همچنین در مورد استراتژی امنیت دریایی چین نیز انتظار دارند که چین با تمرکز بر توسعه اقتصادی دریایی به جای ایجاد قابلیت های نظامی دریایی، وضعیت موجود را حفظ کند. زیرا اقتصاد دریایی به عنوان بخشی از اقتصاد ملی این کشور رشد قابل توجهی را به خود دید و موفقیت اقتصادی چین به تجارت و لجستیک در حوزه دریا و اقیانوس ها، وابستگی چشمگیری پیدا کرد. بنابراین، واقع گرایان تدافعی انتظار دارند تا چین به منظور حفظ موفقیت اقتصادی خود، عمدتاً بر حفاظت از اقتصاد دریایی فراگیر تمرکز کند تا انباشت و ازدیاد توانایی های نظامی دریایی. از منظر واقع-گرایان تدافعی، جمهوری خلق چین، مانند سایر بخش های سیاست خارجی خود، به دلیل جلوگیری از ایجاد معماهای امنیتی منطقه ای با خویشتنداری به مسائل امنیتی دریایی پاسخ خواهد داد (Hoang, 2024: 127).

از نظر آنها، توسعه استراتژی امنیت دریایی چین به سمت تلاش برای حفظ وضعیت موجود خواهد بود و این کشور به سمت گسترش نامحدود و تهاجمی قدرت دریایی خود، حرکت نخواهد کرد. از نظر واقع گرایی ساختاری تدافعی، چین به دلیل نگرانی از ایجاد معماهای امنیتی منطقه ای، ابعاد مختلف استراتژی امنیت دریایی خود را به دقت محاسبه خواهد کرد و در بسیاری از موارد، ترجیح خواهد داد به جای رویارویی با سایر کشورها بر سر مسائل امنیتی دریایی، وضعیت موجود را حفظ و آن را به خطر نیندازد و نهایتاً در صورت لزوم اقدامات پاسخگوینه انجام دهد. واقع گرایان تدافعی بیان می دارند که دستورات سیاسی و اهداف امنیتی چین مانند آنچه در روابط خارجی این کشور وجود دارد بر حفظ ثبات و توسعه و همچنین حفظ رابطه صلح آمیز با همسایگان متمرکز است نه گسترش و تهاجم. این نحله فکری تاکید دارد؛ بر اساس منطق معمای امنیتی، چین تنها زمانی توانایی های نظامی و دریایی خود را

افزایش خواهد داد که امنیت دریایی این کشور مورد تهدید جدی واقع شود و تا زمانی که این مسئله اتفاق نیفتد، چین توسعه اقتصادی دریایی را در اولویت قرار خواهد داد و سرمایه‌گذاری اندکی بر حوزه‌های نظامی و امنیتی دریایی قرار خواهد داد (Lim, 2011: 301).

واقع‌گرایان ساختاری تدافعی تاکید دارند؛ چین منافع محدودی در تبدیل شدن به یک قدرت برتر دریایی یا ایجاد تهدید و چالش با قدرت دریایی جهانی ایالات متحده دارد و به همین دلیل تلاش خواهد کرد تا یک رویکرد توأم با احتیاط را در این زمینه در دستور کار قرار دهد. از منظر واقع‌گرایان تدافعی، سرمایه‌گذاری بیش از اندازه چین برای تقویت توان نظامی و دریایی خود می‌تواند منجر به ایجاد مسابقه تسلیحاتی در میان بازیگران منطقه‌ای شود و به همین دلیل چین از آن اجتناب خواهد کرد. به طور خلاصه، واقع‌گرایی تدافعی می‌تواند توضیح معتبری برای برخی ادوار استراتژی امنیت دریایی چین باشد که در آن پکن هیچ علاقه فوری به ایجاد نفوذ و گسترش دریایی خود یا به چالش کشیدن دیگر قدرت‌های دریایی نداشت و در مجموع یک استراتژی «حفظ وضع موجود» را در منازعات دریایی اتخاذ می‌کرد، باشد (Jyalita, 2021: 77).

علاوه بر نظریات مربوط به رئالیسم تهاجمی و تدافعی در ارتباط با افزایش قدرت دریایی و نقش آن در گسترش نفوذ قدرت‌های دریایی بازیگران مختلف همچنین نظریات دیگری مانند نظریه چرخه طولانی رهبری مدلسکی^۱ و انتقال قدرت^۲ نیز مباحث متفاوتی را در این زمینه بیان داشته‌اند. نظریه چرخه طولانی مدلسکی و تامپسون سوال از اینکه چه کسی و چگونه در سیاست جهانی رهبری را اعمال می‌کند را در کانون نظری خود قرار داده و یکی از پاسخ‌های مهم در این زمینه را به برخورداری از قدرت دریایی مربوط می‌دانند. از منظر این متفکرین، تنها کسانی که توان لازم برای غلبه بر نیروی دریایی مسلط را دارند، می‌توانند ادعای رهبری جهانی را مطرح نمایند. از منظر این نظریه، قدرت‌های جهانی در واقع قدرت‌های دریایی هستند که قادرند بر دریاها حکمرانی نمایند. نظریه چرخه طولانی رهبری همچنین اذعان دارد که ایجاد هرگونه تغییر در رهبری جهانی، پیوندی بسیار اساسی با تغییر در چگونگی توزیع قدرت دریایی دارد. از نظر مدلسکی و تامپسون بر اساس تجربه اروپای غربی، اولین کسانی که مفاهیم اقیانوسی جهانی را تکامل دادند، پرتغالی‌ها بودند^۳. قبل از سال ۱۵۰۰، دسترسی و برتری دریایی عمدتاً در محدوده دریاهایی مانند مدیترانه، دریای عرب، بالتیک، دریای سیاه، دریای شمال و دریای چین جنوبی به صورت محدود و

^۱ leadership long cycle theory

^۲ Powe transition

متمرکز انجام می‌شد اما از سال ۱۵۰۰ به بعد، دامنه این برتری دریایی بتدریج فراتر رفت و شکل جهانی به خود گرفت. برخلاف نظرات میرشایمر و قائل شدن یک نقش مکمل و حمایتی برای نیروی دریایی، مدلسکی و تامپسون نقش و جایگاه نیروی دریایی را بالاتر از نیروی زمینی می‌پندارند و معتقدند که تقویت نیروی دریایی علاوه بر نتایج مهمی که می‌تواند برای تولید قدرت ملی ایجاد نماید همچنین و به لحاظ نمادین نیز بسیار حائز اهمیت است. مدلسکی و تامپسون ادعا می‌کنند که نیروی دریایی در جنگ‌های جهانی تعیین‌کننده است، زیرا «جنگ‌های جهانی، رقابت‌هایی برای رهبری جهان هستند و رهبری جهان نیز نیازمند برخورداری از یک نیروی دریایی قوی است» (Modelsli & Thompson, 1988:19).

در کنار آنچه در ارتباط با نظریه چرخه طولانی رهبری مدلسکی و تامپسون در ارتباط با اهمیت و نقش قدرت دریایی بیان شد همچنین نظریه انتقال قدرت و به خصوص رابرت گیلپین نیز بر این مهم تاکید داشته‌اند. از نظر گیلپین، زمانی که "عدم توازن" در قدرت میان دولت هژمون و قدرت بزرگ در حال ظهور به هم نزدیک شود، به همان نسبت نیز عدم قطعیت، ناامنی و تمایل به تغییر افزایش پیدا خواهد کرد. از نگاه گیلپین؛ تداوم این شرایط و انباشت بیش از حد قدرت نهایتاً به جنگ هژمونیک ختم خواهد شد و نظم بین‌الملل جدیدی ایجاد خواهد کرد. گیلپین معتقد است؛ لحظات نمادین نظم‌سازی مانند سال‌های ۱۶۴۸، ۱۷۱۳، ۱۸۱۵، ۱۹۱۹ و ۱۹۴۵ الزوماً جنگ بر سر مرز و سرزمین نبوده است بلکه جنگ‌های صورت گرفته درواقع جنگ‌های نظم‌سازی و حکمرانی (مدیریت) سیاست جهانی بوده است. گیلپین بیان می‌دارد؛ این "جنگ‌های هژمونیک" و به تبع آن، لحظات نمادین نظم‌سازی است که تعیین می‌کند؛ چه دولتی سیستم را مدیریت خواهد کرد و چه ارزش‌ها و ایده‌هایی بر سیستم مسلط خواهد شد. به بیان دیگر؛ گیلپین معتقد است که "تحولات سیستمیک" از رهگذر خیزش موفق یک دولت قدرتمند در نتیجه تغییر تدریجی در چگونگی توزیع قدرت، ثروت، تکنولوژی، تولید و بلوغ این خیزش در قالب یک "جنگ هژمونیک" به منظور یک قاعده نویسی جدید و متناسب با منافع قدرت در حال ظهور، اتفاق خواهد افتاد (Gilpin, 1981:113-123).

در واقع قدرت نوظهور و برآمده از «جنگ هژمونیک» است که ظرفیت‌ها و توانایی‌های لازم برای نگارش قواعد و تنظیم ترتیبات جدید میان دولت‌ها و فرایند نظم‌سازی را خواهد داشت و آنها را متناسب با منافع خود، شکل خواهد داد. برای گیلپین و همچنین بسیاری دیگر از نظریه‌پردازان «سیکل قدرت»، کارکرد اصلی جنگ هژمونیک درواقع تلاش برای حل تناقضات میان توزیع توانمندی‌ها و قابلیت‌های موجود در سیستم و سلسله مراتب پرستیژ است. به بیان دیگر از نظر نظریه‌پردازان سیکل قدرت، جنگ هژمونیک،

آخرین ابزار برای حل نهایی این تناقض است. افزایش ظرفیت و توانمندی‌های دولت در حال ظهور منجر به افزایش عدم رضایت این دولت‌ها و همچنین افزایش قدرت چانه‌زنی آنها خواهد شد و در طرف مقابل، ارائه واکنش سریع از سوی دولت‌های مسلط برای دفاع از نظم موجود را باعث خواهد شد. از این رو شکاف میان بنیان مادی سیستم و ابرساختار حکمرانی یا مدیریتی آن، صرفاً از طریق «جنگ» حل می‌شود. جنگی که باعث خواهد شد تا توزیع توانمندی‌ها و پرستیژ شفاف‌تر از گذشته شود (Gilpin, 1981). از نظر گیلپین یکی از پایه‌های مهم ایجاد و تداوم هژمونی، برخورداری از قدرت دریایی است. گیلپین در همین رابطه بیان می‌دارد؛ برتری نیروی دریایی بریتانیا این امکان را به این امپراتوری داد تا دریاها را کنترل کرده و به اعمال هژمونی خود نه تنها در اروپا بلکه در خارج از جهان غربی پرداخته و از مزایای اقتصاد و تجارت جهانی در سراسر جهان به شکل مطلوبی استفاده نماید. گیلپین همچنین اضافه می‌نماید که این برتری در اروپا با ظهور مجدد فرانسه و عمدتاً ظهور نیروی دریایی آلمان به چالش کشیده شد و در خارج از اروپا نیز این چالش با رشد نیروی دریایی ایالات متحده و ژاپن بیش از پیش افزایش یافت. گیلپین در نهایت معتقد است، رشد اقتصادی نقش مهمی در تغییرات سیاسی بین‌المللی دارد و رابطه نزدیکی میان اقتصاد و قدرت نظامی وجود دارد. هنگامی که بریتانیای کبیر به هژمون جهانی تبدیل شد، برتری دریایی آن برای ایجاد و حمایت از نظم اقتصادی جدید مهم بود. امروزه نیز ایالات متحده از برتری دریایی خود برای حفظ این نظم استفاده می‌کند (Gilpin, 2015:591-596). در ادامه تلاش شده است تا مجموعه آنچه در قالب چارچوب نظری مورد بحث قرار گرفت، به شکل خلاصه در جدول زیر بیان شود.

نظریه	شاخص تعیین کننده قدرت بزرگ	نقش قدرت دریایی	ارتباط میان قدرت نظامی و اقتصادی
رنالیسم تهاجمی ساختاری	قدرت نظامی با تاکید بر قدرت زمینی	مکمل و حامی قدرت زمینی، حائز اهمیت در OFFSHOR BALANCING	رفاه و اقتصاد به عنوان قدرت نهفته و قابل ترجمه و انتقال به قدرت نظامی
رنالیسم تدافعی ساختاری	فرماندهی مشترکات	حائز اهمیت در کنار قدرت هوایی و فضایی	روابط نزدیک میان برتری منابع اقتصادی با تکنولوژی، ظرفیت صنعتی و قدرت نظامی
انتقال قدرت	رشد نابرابر قدرت نظامی اقتصادی و تکنولوژیک و پیروزی در آخرین جنگ هژمونیک	نقش مهم در حفظ اقتصاد جهانی، حفظ نظم جهانی، اعمال و استفاده از دیپلماسی اجبار، و مهم در زمان توسل به جنگ های محدود	وابستگی متقابل قدرت اقتصادی و قدرت نظامی
چرخه طولانی رهبری	قدرت دریایی و دسترسی جهانی، پیروزی در آخرین جنگ هژمونیک	نقش برتر در پیروزی در جنگ های جهانی و حفظ نظم ایجاد شده	تمرکز بر نوآوری و انتقال آن به حوزه های دریایی و اقتصادی

۲. تغییر و تکامل استراتژی امنیت دریایی چین

به جرات می‌توان گفت که اولین کشش و انبساط قدرت دریایی چین و تغییر تصویر این کشور از یک «کشور پشت به اقیانوس» به یک کشور متمایل به استفاده از دریا در راهبردهای نظامی خود به زمان سومین امپراتور سلسله مینگ یعنی امپراتور یونگل (۱۳۶۰-۱۴۲۴) و دستور وی به ژنرال مسلمان خود ژنگ‌هه (۱۳۷۱-۱۴۳۳) به منظور گسترش قدرت چین به جنوب آسیا و اقیانوس هند و حتی شمال شرق آفریقا برمی‌گردد. ژنگ‌هه ناوگان عظیمی متشکل از ۳۱۵ کشتی، به اندازه‌ای که جهان تا آن زمان ندیده بود را با ۲۸۰۰۰ نفر راه‌اندازی کرد و هفت سفر در این ارتباط تا شرق آفریقا انجام داد.

دوره سفرهای ژنگ‌هه، اولین تلاش رسمی چین برای گسترش روابط و قدرت این کشور به دیگر محیط‌های پیرامونی مانند جنوب شرق و جنوب آسیا بود و پس از آن، رهبران سلسله مینگ چین به دلیل نگرانی‌های امنیتی از محیط امنیتی شمالی خود و هزینه‌های بالای سفرها، مجدداً به درون و توجه به مسائل داخلی بازگشت و همچنین نیروی دریایی این کشور که تا آن زمان بزرگترین نیروی دریایی جهان بود، نیز فروپاشید و میزان آسیب‌پذیری‌های این کشور از مسیر دریا هم در برابر استعمارگران غربی و هم بعدها در برابر ژاپن رو به فزونی نهاد. بر اساس آنچه بیان شد و همچنین به منظور گریز از «ذهنیت یک بازیگر قربانی» و همچنین گریز از «خفگی ژئوپلیتیکی»، جمهوری خلق چین پس از تقریباً ۵۰۰ سال تمرکز بر خشکی، از دهه ۱۹۵۰ مجدداً تلاش برای بازسازی نیروی دریایی خود را در دستور کار قرار داد. استراتژی دریایی چین از دهه ۱۹۵۰ یعنی از زمان مائوزدوونگ تاکنون تغییر و تحولات متفاوتی را به خود دیده است که ماهیت برخی از این استراتژی‌ها نزدیک به رئالیسم تدافعی و برخی نیز نسبت و نزدیکی بیشتری با رئالیسم تهاجمی دارد. در ادامه تلاش شده است تا با بررسی راهبردهای دریایی ادوار مختلف نسل‌های رهبری چین، چنین تغییر و تحولاتی یعنی چگونگی انتقال از رئالیسم تدافعی به رئالیسم تهاجمی مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن، آثار این نقل و انتقال بر تولید و افزایش رقابت‌های راهبردی منطقه‌ای نشان داده شود.

۲-۱. رئالیسم تدافعی: دوره دنگ تا هو جین تائو (۱۹۸۰-۲۰۰۸)

الف- دوره دنگ شیائوپنگ

استراتژی دریایی جمهوری خلق چین در زمان رهبری دنگ شیائوپنگ از سال ۱۹۷۸ تا ۱۹۹۲ یک استراتژی امنیتی محدود و عمدتاً تحت تأثیر کلان راهبرد جدید این کشور مبنی بر اتخاذ استراتژی تعامل

با نظام منطقه‌ای و بین‌المللی و پرهیز از ورود به تنش‌ها و رقابت‌های منطقه‌ای به منظور بهبود وضعیت اقتصادی این کشور بود افول و کاهش قابل توجه حجم تنش‌های جنگ سرد و آغاز مسیر عادی‌سازی روابط چین با آمریکا که از سال ۱۹۷۲ آغاز و در پایان این دهه به نتیجه رسید و همچنین انعقاد معاهده صلح و دوستی میان ژاپن و چین در سال ۱۹۷۸، بخش زیادی از نگرانی‌ها و دغدغه‌های امنیتی این کشور را کاهش داد و باعث شد تا تمرکز سیاست‌های ملی این کشور بیش از آنکه به سمت سرمایه‌گذاری بر حوزه‌های نظامی و امنیتی از جمله امنیت دریایی باشد به سمت حوزه اقتصادی و بهبود شرایط اقتصادی ملی چین متوجه شود (Keith, 2017: 68-73).

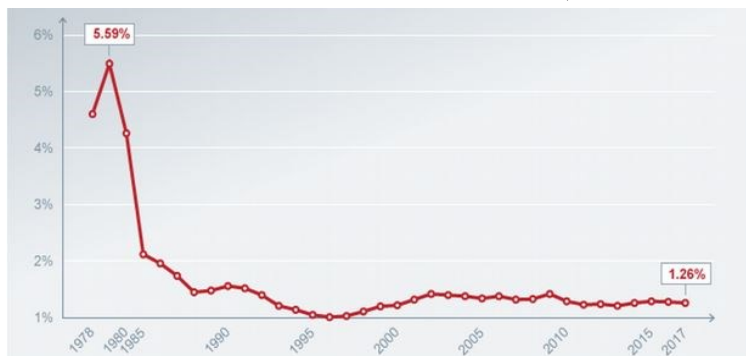
عقب نشینی آمریکا از خلیج تونکین و دریای جنوبی چین و اتخاذ موضع ملایم‌تر این کشور نسبت به تایوان در مقایسه با دهه‌های گذشته بیش از پیش در تخفیف نگرانی‌های امنیتی چین و کاهش نیاز به دفاع از قلمرو خود در دریا شد. اگرچه شاید برخی نگرانی‌های امنیتی نسبت به تایوان در این ارتباط وجود داشت به خصوص این مسئله که آمریکا قانون روابط تایوان^۱ را در سال ۱۹۷۹ تصویب و به فروش تسلیحات خود به تایوان ادامه داد اما وضعیت نسبت به دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ شدت کمتری یافته بود و چین دریافت که هیچ فوریتی برای حل مسئله تایوان وجود ندارد. از منظر چین، اولویت اصلی این کشور، بهبود و تقویت اقتصاد چین بود که به تازگی از دوره انقلاب فرهنگی خارج شده بود و از اینرو تمایلی به تقابل وجود نداشت (Rigger, 2019: 11-13).

شاید این مسئله را بتوان به خوبی در گزارش کاری دولت چین^۲ در سال ۱۹۷۹ به خوبی مشاهده کرد. در این گزارش تقریباً ۱۰ بار از واژه «صرفه‌جویی» و ضرورت «اولویت‌بندی» چگونگی تخصیص منابع استفاده کرده است که نشان دهنده عدم توان چین برای سرمایه‌گذاری گسترده بر حوزه‌های نظامی و همچنین حوزه امنیت دریایی است. دنگ شیائوپنگ اصلاحات اقتصادی را اولویت اصلی در دهه ۱۹۸۰ قرار داد و دفاع ملی در واقع حمایت از اصلاحات اقتصادی بود (Kallgren, 1980: 5). به همین منظور، این کشور کاهش بودجه نظامی را در دهه ۱۹۸۰ در دستور کار قرار داد و آن را از تقریباً ۶ درصد تولید ناخالص داخلی خود به کم‌تر از ۲ درصد کاهش داد (Bing-FU & Liming, 2006: 229).

^۱ The Taiwan Relations Act

^۲ Government's Working Report (GWR)

در نمودار زیر می‌توان روند سهم بودجه دفاعی چین از تولید ناخالص داخلی این کشور را مشاهده کرد.

توسعه نیروی دریایی نیز به دلیل عدم تمایل دولت به اختصاص منابع برای دفاع ملی بسیار محدود بود. همانگونه که دنگ شیائوپینگ نیز بیان داشت؛ چین آرزو دارد حداقل تا بیست سال آینده جنگی در کار نباشد. ما اکنون در مرحله توسعه اقتصادی و کنار گذاشتن عقب‌ماندگی هستیم... و بنابراین امیدواریم که یک محیط بین‌المللی صلح‌آمیز داشته باشیم. در صورت وقوع جنگ، نقشه ما با شکست مواجه خواهد شد و بنابراین باید [احتمال جنگ] را به تعویق بیندازیم. این رویکرد دنگ شیائوپینگ که تحت عنوان «حرکت با چراغ پایین» شناخته می‌شود تلاش داشت تا علاوه بر کاهش فشارهای دیپلماتیک غرب همچنین توان و تمرکز چین را مصروف توسعه اقتصادی نماید (Garnaut, 2011: 25-26).

با توجه به اینکه موضوع امنیت دریایی بزرگترین نگرانی دولت دنگ شیائوپینگ نبود، مباحث و اسناد مربوط به سیاستگذاری در این حوزه نیز مورد توجه چندانی قرار نگرفت. شاید بتوان یکی از معدود مباحث مطرح شده در این زمینه را به راهبردهای مطرح شده توسط لیو هواچینگ^۱ فرمانده نیروی دریایی ارتش خلق چین و تلاش وی برای به رسمیت شناختن و نشان دادن اهمیت نیروی دریایی در تولید قدرت ملی مربوط دانست. در واقع می‌توان لیو هواچینگ را «ماهان چینی» دانست که تلاش داشت تا با مطرح کردن استراتژی «دفاع فعال دریای نزدیک»^۲، نقش به حاشیه رفته نیرو و قدرت دریایی را به متن سیاست‌های ملی چین بازگرداند. این استراتژی با منطقی تهاجمی معتقد بود که نیروی دریایی می‌بایست با چالش‌های جدید امنیتی دریایی مقابله نماید. لیو به مانند رئالیست‌های تهاجمی معتقد بود که دولت چین

^۱ . Liu Huaqing

^۲ . Near sea active defence" strategy

در دریا کاملاً امن نیست و از اینرو نیروی دریایی چین می‌بایست نقش‌های فعال‌تری در دریای نزدیک و دفاع منطقه‌ای ایفا نماید. از منظر لیو هواچینگ، دریای نزدیک شامل دریای زرد، دریای شرقی و دریای جنوبی چین، همچنین جزایر اسپراتلی و تایوان و همچنین اقیانوس آرام شمالی می‌شد (Cole, 2000: 283). از نظر دریاسالار هواچینگ، منظور از دفاع در این استراتژی همان پیاده‌سازی تاکتیک انکار دریایی به منظور دفاع از تمامیت ارضی هنگام حمله به چین از طریق دریاست.

در واقع استراتژی دفاع فعال دریای نزدیک، ایده‌ای جدید، هم‌نوا با منطق رئالیسم ساختاری تهاجمی و در عین حال گسترش‌گرایانه بود چراکه تا قبل از آن، استراتژی امنیتی دریایی چین محدود به حفاظت از خطوط ساحلی چین می‌شد و تمایلی به گسترش در آب‌های مجاور چین نداشت. لیو علاوه بر تلاش برای قائل شدن یک حوزه فعالیت گسترده‌تر برای نیروی دریایی این کشور همچنین پیشنهاد داد که چین تا سال ۲۰۰۰ می‌بایست یک ناو هواپیمابر داشته باشد تا بتواند مشکلات خود در تنگه تایوان و جزایر اسپراتلی و دیگر منافع و حقوق دریایی چین را حفظ نموده و همچنین تا سال ۲۰۵۰ به یک قدرت دریایی جهانی تبدیل شود. از آنجا که این استراتژی مطرح شده توسط لیو هواچینگ با کلان راهبرد ملی چین مبنی بر حرکت با چراغ خاموش و پرهیز از تقابل با بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی در تضاد بود، چندان مورد توجه قرار نگرفت. دنگ شیائوپینگ در یک سخنرانی در مورد مسائل حاکمیتی در جزایر دیاوئیو و جزایر اسپراتلی گفت: «یک راه‌حل این است که ما به دنبال اقدام نظامی و بازپس‌گیری این جزایر باشیم، راه حل دیگر کنار گذاشتن موضوع و جستجوی توسعه مشترک است که می‌تواند این مشکلات طولانی مدت را کاهش داد.» مطابق با منطق رئالیسم تدافعی، دولت نمی‌توانست هزینه‌های دنبال کردن سیاست قاطعانه با

قدرت دریایی محدود را متحمل شود، زیرا احتمالاً منجر به تبدیل چین به هدف ایجاد توازن در زمانی می‌شد که هنوز این کشور آمادگی لازم برای این مسئله را نداشت. به عبارت دیگر، پیدایش استراتژی «بابگانی کردن اختلافات»^۱ در واقع یک نیاز عملی به منظور پرهیز از ورود به تقابل با محیط همسایگی به شمار می‌رفت که در عین حال ارتباط و نزدیکی بیشتری با منطق رئالیسم تدافعی و سیاست حفظ وضع موجود داشت (Tao, 2020: 5-7).

ب- دوره جیانگ زیمین

استراتژی دریایی جمهوری خلق چین در زمان رهبری جیانگ زیمین تفاوت معناداری در طراحی‌های راهبردی با دوره رهبری دنگ شیائوپنگ نداشت و به نوعی دنبال‌کننده همان راهبرد دهه ۱۹۸۰ بود. اگرچه اقتصاد چین در این دهه رو به بهبود بود و طبیعتاً امکان سرریز شدن این منابع به حوزه‌های نظامی و دریایی به منظور نوسازی هرچه بیشتر متصور بود اما از آنجا که کلان راهبرد ملی چین در این دوره تمرکز خود را بر اولویت حوزه اقتصادی قرار داده بود، تحولات معناداری در استراتژی امنیت دریایی چین و تقابلی شدن جهت آن به وجود نیامد و همچنین اعلام شد که هدف چین دستیابی به اهداف گام دوم اصلاحات اقتصادی به معنای افزایش استاندارد زندگی مردم «از سطح نیازهای اساسی به سطح طبقه متوسط» است. به عبارت دیگر، توسعه اقتصادی همچنان هدف اصلی دولت جیانگ‌زیمین بود و اختصاص منابع قابل توجه به حوزه‌های نظامی و دفاع ملی از جمله تقویت قابل توجه نیروی دریایی و گسترش توان عملیاتی آن، همچنان در دستور کار قرار نگرفت (Cheng, 2006: 233).

شاید بتوان ظهور و بروز بحران موشکی تایوان را به عنوان یک نقطه عطف مهم در اثرگذاری بر اهداف استراتژیک و امنیتی چین و همچنین افزایش تمایل رهبران و تصمیم‌سازان این کشور برای تقویت هرچه بیشتر توان نیروی دریایی در این مقطع از زمان دانست. وقوع بحران تایوان و همچنین سفر لی تنگ‌هویی^۲ رئیس‌جمهور تایوان به آمریکا، پکن را بیش از پیش به تمامیت ارضی چین و تلاش برای دفاع از آن حساس نمود و حتی باعث شد تا چین از سیاست «چماق» علیه تایوان نیز استفاده نماید (Porch, 1999: 23). زمانی که سیاست «هویج» چین و جیانگ‌زیمین در ارتباط با مناطق و جزایر مورد مناقشه به خصوص تایوان با شکست مواجه شد، وی استفاده از سیاست «چماق» را مورد استفاده قرار داد و بر ضرورت تقویت توان نظامی و دفاعی چین در برنامه‌های پنج ساله نهم توسعه چین تاکید

^۱. Shelving The Disputes” Strategy

^۲. Lee Teng-Hui

کرد. در واقع برای اولین بار از سال ۱۹۷۸ بود که نوسازی دفاع ملی در نهمین برنامه توسعه چین گنجانده شد و تاکید شد که محیط امنیتی چین، یک محیط امنیتی صلح آمیز اما خطرناک است (China's Ninth Five-Year Plan, 1996-2000). رهبران نیروی دریایی چین، استراتژی «دفاع فعال دریای نزدیک» را به عنوان استراتژی اصلی خود ادامه دادند و تلاش کردند تا با برجسته نمودن نقش نیروی دریایی در تحولات جدید منطقه‌ای، منابع بیشتری را برای نوسازی و تقویت ناوگان دریایی چین کسب نمایند. همانطور که جانگ لیانجونگ^۱، جانشین لیو هواچینگ در این ارتباط، پیشنهاد کرد: «یک نیروی دریایی قوی نه تنها اعتبار نظام سیاسی چین و ارتش این کشور را نشان می‌دهد، بلکه همچنین ظرفیت فناوری، صنعتی و اقتصادی دولت را نیز نشان خواهد داد. تشکیل یک نیروی دریایی قوی می‌تواند به مثابه ابزاری برای مهار تهاجم از دریا و همچنین حفظ هرچه بهتر حاکمیت و تمامیت ارضی چین عمل نماید. در این دوره بود که منابع دریایی چین شکل شفاف‌تری به خود گرفت و مسائلی مانند «کاوش، توسعه، حفظ و مدیریت منابع طبیعی در بستر دریا»، «ساخت جزایر مصنوعی»، «انجام تحقیقات علمی دریایی، حفاظت از محیط زیست و حفظ امنیت خطوط ارتباطات دریایی چین را به منظور افزایش امنیت تجارت دریایی و همچنین تامین ایمن انرژی به خصوص نفت این کشور را شامل شد» (Becker, 2016: 69-72).

هرچند جیانگ‌زیمین در سال ۱۹۹۰ ایده ساخت دیوار بزرگ دریایی برای سرزمین مادری را به مانند گذشته مطرح و تمایل به گسترش توانمندی نیروی دریایی چین را مطرح کرده بود اما این نگرانی به خصوص پس از بحران موشکی تایوان تقویت شد و باعث شد تا تلاش برای نوسازی نیروی دریایی بیش از پیش تسریع شود. در این دوره، نیروی دریایی چین شروع به افزایش توانایی ناوربری دریایی برای گسترش مأموریت‌های خود به فراتر از دریای شرقی و جنوبی چین نمود. نسل‌های جدیدی از زیردریایی‌ها به دلیل افزایش ناامنی در تنگه تایوان ساخته یا خریداری شد. پروژه ساخت ناو هواپیمابر چین نیز در این دهه کلید خورد و مدلی از نسل اول ناو هواپیمابر چینی (که بر مبنای تغییراتی که در ناو خریداری شده از اوکراین) صورت گرفته بود را در نمایشگاه تسلیحات پکن به نمایش گذاشته شد. در مجموع می‌توان بیان داشت که اگرچه تا پایان دهه ۱۹۹۰، توانایی چین برای دفاع از حقوق و منافع دریایی خود به خصوص در دریای نزدیک به شکل قابل توجهی رو به افزایش بود اما به نظر نمی‌رسد که این کشور تمایل زیادی برای حرکت به سمت یک قدرت دریایی برتر در منطقه داشته باشد. به بیان دیگر جیانگ‌زیمین نیز تلاش

¹. Zhang Lianzhong

نمود تا همان استراتژی دنگ شیائوپینگ مبنی بر "بایگانی نمودن اختلافات و جستجوی توسعه مشترک" را به عنوان یک استراتژی تدافعی دنبال نموده و از تولید منازعه و بی‌ثباتی در محیط همسایگی پرهیز و همچنین توان عملیاتی نیروی دریایی چین را در دریاهاى نزدیک نگه دارد.

ج- هوجین تائو

قدرت‌یابی چین و افزایش اهمیت دریا در محاسبات استراتژیک این کشور در دهه اول قرن بیست و یکم باعث شد تا این کشور، قرن ۲۱ را «قرن دریا» بنامد (McDevitt, 2023: 41-14). محیط امنیتی چین به خصوص از دهه اول قرن بیست و یکم رو به پیچیدگی بیشتر نهاد. این کشور با مشکلاتی با ژاپن در دریای شرقی چین بر سر جزایر دیائویو مواجه شد، اختلاف فزاینده در مورد مالکیت جزایر اسپراتلی و پاراسل حل نشده باقی ماند، روابط چین و تایوان به دلیل تحولات جنبش‌های طرفدار استقلال، همچنان بی‌ثبات و ناپایدار بود و باعث شد تا این کشور در سال ۲۰۰۵ قانون ضد جدایی^۱ را تصویب و عزم خود را برای مخالفت با استقلال تایوان و حفظ تمامیت ارضی را نشان داد (Ji, 2006: 238).

علاوه بر این، افزایش وابستگی چین به واردات انرژی و مطرح شدن «معمای مالاکا» در این دوره باعث شد تا تلاش‌های این کشور برای تقویت نیروی دریایی و حفظ امنیت خطوط دریایی نیز افزایش یابد.^۲ در واقع چین بتدریج در حال مواجهه با یک مثلث پرخطر شامل اختلافات ارضی، وابستگی رو به افزایش به واردات انرژی و نهایتاً ضرورت حفظ امنیت حمل و نقل و خطوط ارتباطات دریایی بود (Lanteigne, 2008: 147).

^۱ . Anti secession law

^۲ . اگرچه جمهوری خلق چین در سال ۲۰۰۲ اعلامیه رفتار را با انجمن کشورهای آسیای جنوب شرقی (آسه‌آن) برای ترویج توسعه متقابل در دریای جنوبی چین امضا کرد، اما این بیانیه، به موضوعات مورد اختلاف و چگونگی حل نهایی تنش‌های ارضی رسیدگی نکرد.

اختلافات ارضی

وابستگی رو به افزایش به واردات
انرژی

حفظ امنیت خطوط ارتباطات دریایی

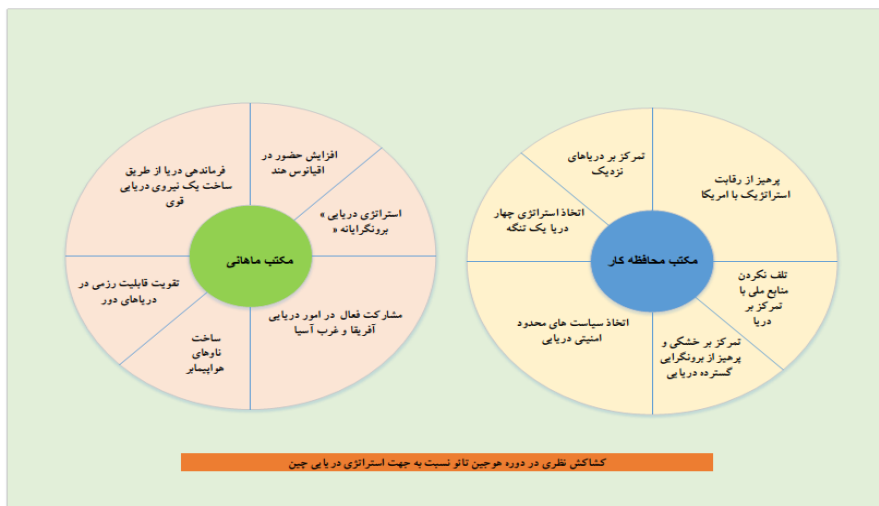
علاوه بر این، نگرانی چین از افزایش نقش آفرینی آمریکا در منطقه شرق آسیا نیز در این دهه رو به افزایش نهاد. چین در اسناد دفاع ملی خود در سال‌های ۲۰۰۴، ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰، از تقویت همکاری نظامی و استراتژیک ایالات متحده در آسیا و اقیانوسیه انتقاد و تاکید کرد، چنین فعالیت‌هایی علاوه بر اینکه می‌تواند محیط صلح‌آمیز منطقه‌ای را با خطر مواجه سازد همچنین تهدیدی جدی و اساسی برای امنیت ملی چین خواهد بود (Putten, 2011: 69-71). مجموعه این تحولات صورت گرفته در محیط امنیتی چین باعث شد تا استراتژی امنیت دریایی این کشور در زمان هوجین تائو فعال‌تر از دنگ شیائوپینگ و جیانگ زیمین عمل نموده و استراتژی امنیت دریایی این کشور به کشاکشی میان دو رویکرد مکتب ماهانی نزدیک به رئالیسم تهاجمی و مکتب محافظه‌کار نزدیک به رئالیسم تدافعی تبدیل شود (Gunter, 2020: 55-57).

همانطور که در بخش‌های پیشین نیز بیان شد، «مکتب ماهانی» در چین غالب‌ترین مکتب فکری در دهه های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ بوده است و بر تبدیل چین و تحول استراتژی امنیت دریایی این کشور برای رسیدن به تسلط دریایی و جستجوی فرماندهی دریا از طریق ساخت یک نیروی دریایی قوی تاکید داشت. از نظر حامیان این مکتب فکری که بخشی از آنان در میان نیروهای ارتش خلق چین نیز بودند، نیروی دریایی باید یکی از کانون‌های اصلی قدرت ملی باشد نه یک نقش مکمل و پشتیبان قدرت ملی. بنابراین از منظر این رویکرد، جمهوری خلق چین باید استراتژی دریایی «برونگرایانه» را اتخاذ کرده تا بتواند از تمامیت ارضی خود به خوبی دفاع نموده و همچنین در دریاهای دور نیز اعمال نفوذ نماید. این مکتب با افرادی

که معتقد بودند ایجاد یک نیروی دریایی قوی با اصل توسعه صلح آمیز چین در تضاد است، مخالف بوده و بیان می‌داشتند، وجود یک نیروی دریایی قوی لازمه بقای رژیم سیاسی و همچنین افزایش ظرفیت اقتصادی چین است. بدون وجود یک نیروی دریایی قوی، صحبت از حقوق و منافع دریایی چین یک صحبت توخالی خواهد بود. آنها استدلال کردند که نیروی دریایی فعلی چین قادر به محافظت از چین در برابر تهدیدات امنیتی از دریا نیست و این نیرو باید «فضای استراتژیک» خود را برای محافظت از منافع رو به گسترش چین در خارج از کشور گسترش داده و نه تنها از تهاجم دشمنان در دریاهای نزدیک جلوگیری نماید بلکه همچنین می‌بایست دیگر رقبا و دشمنان چین در آب‌های دور از جمله در اقیانوس هند را نیز تحت سلطه خود درآورد. از منظر این مکتب، چین می‌بایست به سمت افزایش مشارکت فعال خود در امور دریایی آفریقا و غرب آسیا حرکت نموده و به منظور تحقق این مهم نیز ساخت ناوهای هواپیمابر را در دستور کار قرار دهد تا بتواند ابتکار عمل را جهت حفاظت از منافع فراملی خود به خصوص در ارتباط با امنیت انرژی به دست گیرد. از نگاه حامیان این مکتب فکری، داشتن قابلیت رزمی در دریاهای دور می‌تواند تهدیدات در دریای نزدیک را نیز به حداقل رساند، زیرا کشورهای همسایه در این صورت می‌توانند در مورد احتمال ایجاد انسداد خطوط ارتباط و حمل و نقل دریایی خود توسط چین محتاط باشند (Gunter, 2020: 55-57).

علاوه بر آنچه در ارتباط با مکتب ماهانی نزدیک به رئالیسم تهاجمی در دوره هوجین تائو بیان شد، همچنین می‌توان به رویکرد متعارض دیگر موجود در این دوره یعنی رویکرد محافظه‌کار که قائل به اتخاذ سیاست‌های امنیتی و محدود دریایی بودند نیز اشاره داشت. حامیان این رهیافت عمدتاً معتقد بودند، در حالی که محیط امنیتی دریایی چین چندان امن نیست، گسترش بیش از حد قدرت دریایی نیز برای چین خطرناک است. محافظه‌کاران معتقدند، جمهوری خلق چین به عنوان یک قدرت قاره‌ای نباید در امور دریایی بسیار فعال باشد. چین محیط امنیتی دریایی پیچیده‌ای فراتر از مرزهای خود به خصوص در دریای شرقی و جنوبی چین در اختیار دارد که در عین حال توسط زنجیره‌ای از جزایر مختلف مسدود شده است و همچنین ایالات متحده از نظر استراتژیک، قدرت مسلط در منطقه آسیا-پاسفیک است و چین توان رویارویی با این کشور را ندارد. از اینرو، محافظه‌کاران پیشنهاد می‌کنند، چین نمی‌تواند به یک قدرت دریایی قابل توجه تبدیل شود و اگر کشور تصمیم به توسعه نیروی دریایی بیشتر از آنچه نیاز دارد، بگیرد در واقع منابع خود را تلف کرده است. محافظه‌کاران همچنین در ارتباط با دامنه مانور و قدرت عملیاتی نیروی دریایی چین، باور چندانی به گسترش بیش از اندازه قدرت دریایی چین نداشته و معتقدند که نیروی دریایی این

کشور و استراتژی‌های مربوط به آن می‌بایست به دریا‌های نزدیک چین محدود شود. از منظر حامیان این مکتب، اگرچه منافع و اقتصاد دریایی چین در طول دهه‌های گذشته، رشد و گسترش قابل ملاحظه‌ای داشته است اما عمده منافع دریایی چین در دریا‌های نزدیک است و منابع موجود در دریای جنوبی و شرقی چین، برای حفظ توسعه اقتصاد ملی کفایت می‌کند. بنابراین محافظه کاران معتقدند که حفظ منافع موجود در دریای جنوبی چین می‌بایست در زمره اولویت‌های اساسی چین بوده و نیازی به گسترش قدرت دریایی وجود ندارد. به همین منظور؛ محافظه کاران ایده «چهار دریا یک تنگه» را که شامل دریای جنوبی چین، دریای شرقی چین، دریای زرد، دریای بوه‌ای و تنگه تایوان می‌شد را به عنوان هسته اساسی منافع و استراتژی دریایی چین بیان داشتند. محافظه کاران تاکید دارند، نوسازی سریع نیروی دریایی و همچنین کشش بیش از اندازه قدرت دریایی چین می‌تواند، نگرانی‌های امنیتی دیگر بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی و همچنین تشدید مسابقه تسلیحاتی و منجر به شکل‌گیری ائتلافاتی علیه این کشور شود (HolmesYoshihara, 2005: 27-34).

در حال باید گفت، استراتژی چین برای حفاظت از حقوق و منافع دریایی در زمان هوجین تاو واضح‌تر و فعال‌تر از دوران جیانگ زمین بود. چین در دوره هوجین تاو، نقش نیروی دریایی را نه تنها برای حفظ تمامیت ارضی بلکه برای حفاظت از منافع چین در خارج از کشور گسترش بیشتری داد و برای اولین بار از «ساخت یک نیروی دریایی قوی» سخن به میان آورد. در گزارش کاری دولت به کنگره خلق در سال ۲۰۰۸ بیان شد؛ با ورود به قرن جدید، نیروی دریایی... توانایی خود را در نبرد فراساحلی، بازدارندگی

استراتژیک و ضدحمله افزایش خواهد داد (Chinadaily, 2008). این مسئله به تدریج توانایی نیروی دریایی را برای همکاری در دریاهای دور و پاسخ به تهدیدات امنیتی غیرسنجی افزایش خواهد داد. بر اساس برخی آمارهای ارائه شده، چین از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۳، حداقل ۷۱ کشتی طراحی شده بومی، ۸۲ زیردریایی، تعداد قابل توجهی ناوچه‌های موشکی و یک ناو هواپیمابر ساخت و همچنین از سال ۲۰۰۸ نیز ماموریت‌های خود در خلیج عدن و اسکورت ناوگان تجاری و دریایی را به عنوان دستاوردی اساسی برای نیروی دریای خود آغاز نمود (Department of Defense, 2020). در هر حال و علی‌رغم وجود برخی کشاکش‌های درونی در ارتباط با اتخاذ یک رویکرد برون‌گرایانه و تهاجمی اما استراتژی کلی دریایی چین همچنان معتدل بود و با انتظارات واقع‌گرایانه تدافعی سازگاری بیشتری داشته است. ارائه ابتکار «توسعه صلح‌آمیز» توسط هوجین تائو به عنوان یک کلان‌راهبرد در سیاست خارجی چین نیز نشان دهنده تمایل چین به حفظ احتیاط در دستور کارهای ملی و تلاش برای جلوگیری از ایجاد سوء تفاهم بود.

۳. رئالیسم تهاجمی

الف - شی جین پینگ

همانگونه که بیان شد؛ سیاست و راهبرد امنیت دریایی چین به خصوص از اواخر دوره هوجین تائو بتدریج به سمت اتخاذ یک رویکرد فعال حرکت کرد و با افزایش قدرت و اعتماد به نفس ملی چین در دوره شی جین‌پینگ، شکل و ماهیتی جسورانه به خود گرفت و حتی به سمت نوعی از «برونگرایی» نیز حرکت کرد. شی جین پینگ پس از به قدرت رسیدن در سال ۲۰۱۳، هدف خود را مبنی بر «احیای مجدد عظمت چین و قوی کردن کشور» بیان و تاکید کرد که چین برای تبدیل شدن به یک قدرت بزرگ نیازمند یک محیط امن منطقه‌ای است (Mühlhahn, 2019:33).

به بیان دیگر و بر اساس آنچه بیان شد، محیط امنیتی چین ناامن‌تر از گذشته شده بود و تعهد این کشور به شعار سابق «هرگز رهبری نکنید» دیگر پاسخگو نبود. از منظر چین، اتخاذ سیاست دنباله‌روی دیگر متناسب با شرایط قدرت ملی جدید چین نبود و دفاع از منافع ملی خود به قدرت بیشتری نیاز دارد. به همین دلیل، نیروهای نظامی می‌بایست به سمتی پیش روند که نه تنها بتوانند از تمامیت ارضی کشور دفاع نمایند بلکه همچنین در جنگ‌های احتمالی نیز پیروز شوند. اسناد دریایی چین در دوره شی به صورت صریح بر ضرورت حضور چین در دریاهای آزاد سخن به میان می‌آورند. همزمان با راه اندازی ناو هواپیمابر لیائونینگ، کتاب سفید دفاعی ۲۰۱۳ چین صریحاً اشاره دارد: «چین یک کشور زمینی و دریایی

بزرگ است. دریاها و اقیانوس‌ها فضای بیکران و منابع وسیع برای توسعه مستمر چین فراهم می‌آورد؛ لذا آبهای آزاد از اهمیت حیاتی برای رفاه مردم و آینده چین برخوردار است. استراتژی توسعه ملی برای برخورداری، بهره‌مندی و حفاظت از دریاها و اقیانوس‌ها و تبدیل چین به قدرت دریایی ضروری است (IOSCPRC, 2013:8). کتاب سفید دفاعی سال ۲۰۱۳ نیز پیشنهاد می‌کند که چین «آمادگی نظامی در همه جهت‌های استراتژیک» را ارتقا دهد، «قابلیت‌های عملیاتی خارج از کشور مانند واکنش اضطراری و نجات، حفاظت از کشتی‌های تجاری در دریا و تخلیه اتباع چینی را تقویت کند و حمایت امنیتی قابل اعتمادی را برای منافع چین در خارج از کشور» ارائه دهد. همچنین این سند تأکید دارد، نیروهای دریایی «عملیات فراساحلی» را تقویت و مأموریت‌های آموزشی برای ... تشکیل گروه ضربت در آب‌های آزاد... کنترل جامع، رهگیری در دریای آزاد، حمله دوربرد، جنگ ضد زیردریایی و حفاظت از کشتی در دریای دور تدارک خواهند دید (IOSCPRC, 2013:8).

کتاب سفید دفاعی ۲۰۱۵ چین به طرز بی‌سابقه‌ای بر مقوله دریا تأکید کرده است: «ذهنیت سنتی مبنی بر برتری زمین بر دریا باید کنار گذاشته شود. ... اهمیت اساسی لازم است بر مدیریت دریاها و اقیانوس‌ها و نیز حفاظت از حقوق و منافع دریایی معطوف شود. مدیریت استراتژیک دریایی باید افزایش یابد. چین باید ساختار نیروی رزمی کافی، چندمنظوره و مرکب دریایی ایجاد کند» (IOSCPRC, 2015:13).

در این سند برای اولین بار بیان شده نیروی دریایی چین به تدریج تمرکز خود را از دفاع از آب‌های دریایی ساحلی به ترکیب آب‌های ساحلی و فراساحلی تغییر خواهد داد و نیروی دریایی چین توانمندی راهبردی خود را برای بازدارندگی استراتژیک و ضد حمله، مانورهای دریایی، عملیات مشترک در دریا، دفاع و پشتیبانی همه‌جانبه افزایش می‌دهد. سال ۲۰۱۵ چین توجه بیشتری را به دریاها در راستای به دست گرفتن ابتکار عمل در رقابت راهبردی چین با رقبای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای معطوف داشته است. در این زمینه کتاب سفید دفاعی ۲۰۱۵ بیان داشته، چین قاطعانه تلاش خواهد کرد تا ابتکار عمل استراتژیک در رقابت نظامی را به دست گیرد. در شرایطی که نیروهای مسلح کشورها تلاش خواهند کرد تا «به طور مؤثر منافع برون‌مرزی چین را محدود کنند» (IOSCPRC, 2015:19).

کتاب سفید دفاعی ۲۰۱۹ از نیروهای دریایی خواست تا رویکرد دریایی چین را از دفاع از آب‌های فراساحلی به ترکیبی از «دفاع از آب‌های دریایی» به همراه «حفاظت از دریاهای آزاد» تبدیل کند. در این سند دفاعی ضمن تأکید بر ایجاد یک نیروی دریایی قوی و مدرن اشاره داد: «ارتش آزادی‌بخش چین در حال تسریع انتقال وظایف خود از دفاع دریاهای نزدیک به مأموریت حفاظت از دریاهای دور است

(IOSCPRC, 2019: 19). همزمان با چرخش استراتژیک چین به سمت دریاهای آزاد، این کشور در حال مدرنیزاسیون نیروی دریایی برای حضور فعال در دریاهای آزاد است. مخارج نظامی چین طی دو دهه اخیر روند تصاعدی را طی کرده و در حال حاضر چین به عنوان دومین کشور دارای بالاترین مخارج نظامی در جهان محسوب می شود.

سال	۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۲۰
مخارج نظامی (میلیارد دلار)	22,23	42,79	105,52	196,53	257,97

در حالی که روند مدرنیزاسیون نظامی چین امری مستمر بوده، اما سرعت گسترش نیروی دریایی چین در سال های اخیر قابل توجه بوده است. نیروی دریایی ارتش آزادیبخش خلق چین اکنون از قابلیت هایی هم چون ناوهای هواپیمابر، زیردریایی های هسته ای و متعارف و کشتی های پشتیبانی برخوردار می باشد. نیروی دریایی چین از سال ۲۰۱۴، زیردریایی ها، کشتی های جنگی، کشتی های اصلی آبی-خاکی و کشتی های کمکی را که تعداد آنها بیشتر از تعداد کل کشتی هایی حال حاضر در نیروی دریایی آلمان، هند، اسپانیا، تایوان و بریتانیا می باشد، به کار گرفته است. تا سال ۲۰۱۷، نیروی دریایی چین حدود ۳۱۷ کشتی در اختیار داشته است با وجود عقب ماندگی کیفی توانمندی دریایی چین نسبت به ایالات متحده، از لحاظ کمی تعداد کشتی های دریایی این کشور سال ۲۰۲۰ از ایالات متحده پیشی گرفت. توسعه قابلیت های ارتش چین بخشی از «استراتژی دو اقیانوسی» برای بسط دامنه نفوذ این کشور فراتر از اقیانوس آرام به دیگر اقیانوس ها از جمله اقیانوس هند است (Myers, 2018: 1-2).

توانمندی های دریایی / سال	۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۲۰	۲۰۲۵	۲۰۳۰
زیردریایی مجهز به موشک بالستیک	۱	۱	۳	۳	۴	۶	۸
زیردریایی تهاجمی اتمی	۵	۴	۵	۶	۷	۱۰	۱۳
زیردریایی تهاجمی دیزلی	۵۶	۵۶	۴۸	۵۳	۵۵	۵۵	۵۵
ناو هواپیمابر، رزمناو، ناوشکن	۱۹	۲۵	۲۵	۲۶	۴۳	۵۵	۶۵
ناوچه جنگی، رزمناو توپدار	۳۸	۴۳	۵۰	۷۴	۱۰۲	۱۲۰	۱۳۵
کل نیروهای دریایی چین	۱۱۰	۲۲۰	۲۲۰	۲۵۵	۳۶۰	۴۰۰	۴۲۵
کل نیروهای دریایی ایالات متحده	۳۱۸	۲۸۲	۲۸۸	۲۷۱	۲۹۷	-	-

وانگ یی، وزیر امور خارجه چین نیز در همین راستا بیان می دارد، «افزایش توان دفاعی ملی نه تنها برای حفاظت از منافع اصلی کشورمان مفید است بلکه می تواند به عنوان ابزاری بازدارنده در برابر کسانی که قصد دارند، روند توسعه صلح آمیز چین را به چالش کشند، عمل نماید. از اینرو یکی از بخش هایی که

در این دوره مورد توجه بیشتر قرار گرفت، نیروی دریایی ارتش خلق چین و تلاش برای افزایش توان و ظرفیت‌های آن بود. در همین ارتباط، برنامه پنج ساله توسعه سیزدهم چین نیز بر ضرورت برخورداری از یک نیروی دریایی قوی برای دفاع از تمامیت ارضی چین تاکید می‌نماید و در این رابطه از عبارت «حفظ نظم‌های دریایی منطقه‌ای» استفاده می‌کند (U.S.-China Economic and Security Review Commission, 2017). موضوعی که در دیگر اسناد دفاعی چین نیز مورد توجه بیشتر قرار گرفته و به عنوان مثال در سند دفاعی سال ۲۰۱۵ این کشور برای اولین بار چهار مأموریت اصلی برای نیروی دریایی این کشور که شامل؛ ۱) حمایت از حقوق حاکمیت ملی و حقوق و منافع دریایی ۲) حفاظت از گذرگاه‌های استراتژیک و منافع خارج از کشور، ۳) مشارکت در همکاری‌های دریایی بین‌المللی و ۴) حمایت استراتژیک از ساخت یک نیروی دریایی قوی است، بیان شد. در واقع این چهار هدف اساسی نشان می‌دهد که میزان انتظارات از نیروی دریایی چین و تلاش هرچه بیشتر برای نقش‌آفرینی منطقه‌ای و بین‌المللی آن، افزایش قابل ملاحظه‌ای در این دوره یافته است. بر اساس اهداف دوم و سوم شرح داده شده در فوق می‌توان گفت؛ نقش نیروی دریایی در امور دریایی بین‌المللی افزایش خواهد یافت و استراتژی دریایی چین نیز نه تنها شامل «دفاع دریای نزدیک» خواهد بود بلکه همچنین شامل «حفاظت از دریاهای دور» نیز می‌شود (The state council of peoples republic of china, 2013).

به بیان دیگر، چین از این طریق تلاش دارد تا به ایفای نقشی بزرگتر در حل و فصل اختلافات دریایی و همچنین نظم‌سازی منطقه‌ای ایفا نماید. نقشی که فراتر از حفظ وضعیت موجود مورد انتظار واقع‌گرایان تدافعی است و پیوند و نزدیکی بیشتری با مفروضات رئالیسم ساختاری تهاجمی برقرار خواهد کرد. به عنوان مثال این رویکرد تهاجمی را می‌توان در سند دفاعی سال ۲۰۱۷ چین مشاهده کرد که در آن برای اولین بار از اتخاذ یک رویکرد تهاجمی یاد کرده و بیان می‌دارد، چین در برابر کسانی که در حقوق حاکمیتی و حقوق دریایی و منافع چین مداخله کنند، یا عمداً اختلافاتی را تحریک کنند که بر صلح و ثبات دریایی در دریای جنوبی چین تأثیر بگذارد، دست به اقدام خواهد زد و پاسخ‌های لازم را خواهد داد (The state council of peoples republic of china, 2017).

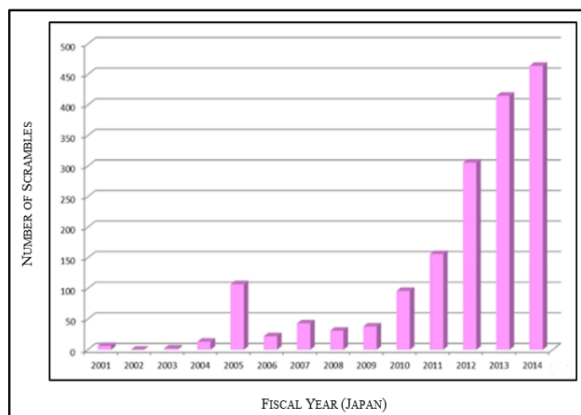
به جرات می‌توان گفت که این بیانیه دقیق‌ترین موضع اعلام شده توسط دولت چین در مورد اختلافات ارضی از زمان دنگ شیائوپینگ بوده است که بر کنار گذاشتن اختلافات یا اجتناب از درگیری تاکید نمی‌کند بلکه در عوض اعلام می‌کند اقداماتی را برای مدیریت مسائل سرزمینی انجام خواهد داد. به عبارت دیگر، چین پاسخ خود به مناقشات دریایی را از رویکرد رئالیستی تدافعی به رویکرد رئالیستی

تهاجمی تغییر داده است. شی جین پینگ در سال ۲۰۱۳ و در نتیجه تحول در محیط امنیتی دریایی این کشور به خصوص اتخاذ استراتژی توازن سازی مجدد آمریکا به آسیا توسط باراک اوباما و همچنین مطرح شدن استراتژی شرق گرایی فعال هند توسط ناندرا مودی که در تلاش برای گسترش تعاملات راهبردی با منطقه شرق و جنوب شرق آسیا و محاصره چین بود و همچنین افزایش تنش های ارضی در دریای جنوبی چین با کشورهای مانند فیلیپین و ویتنام و در دریای شرقی چین با ژاپن، هدف این کشور برای تبدیل شدن به یک قدرت دریایی قوی را اعلام و تلاش کرد تا استراتژی امنیتی دریایی قاطعانه تری را نسبت به دهه اول قرن بیست و یکم اتخاذ نماید. چین به همین دلیل و در اولین گام، منطقه شناسایی دفاع هوایی (ADIZ) را در سال ۲۰۱۳ در دریای شرقی چین ایجاد کرد و آن را با ساخت و تاسیس یک مرکز فرماندهی عملیات مشترک و همچنین ایجاد زیرساخت های راداری برای افزایش توان رصد و کنترل خود بر منطقه تقویت نمود. اعلام منطقه شناسایی دفاع هوایی باعث شد تا جان کری وزیر امور خارجه آمریکا در همان روز اعلام نماید، این اقدام چین، تلاشی برای «تغییر وضعیت موجود در دریای شرقی چین است» و به منظور عدم رعایت این وضعیت، هواپیماهای نظامی ایالات متحده، ژاپن و کره جنوبی بدون رعایت مقررات اعلام شده منطقه شناسایی دفاع هوایی چین بر فراز آن پرواز نموده و این مقررات را به رسمیت نشناختند (Trent, 2020:11). در نقشه زیر می توان محدوده جغرافیایی منطقه شناسایی دفاع هوایی چین را مشاهده نمود.

تلاش چین برای افزایش ظرفیت های کنترلی و اعمال قدرت خود در دریای شرقی چین، میزان تنش ها با دیگر بازیگران منطقه ای به خصوص ژاپن را افزایش داد و همانگونه که وزارت دفاع ژاپن نیز اعلام داشته است، تعداد تقابل جنگنده های ژاپنی با هواپیماهای چینی در حریم هوایی دریای شرقی چین از حدود ۱۵۰ مورد در سال ۲۰۱۱ به حدود ۴۵۰ مورد در سال ۲۰۱۴ افزایش داشته است. نکته قابل توجه آن است که افزایش این تقابلات و رهگیری های هواپیماهای چینی توسط ژاپن، همزمان با خرید

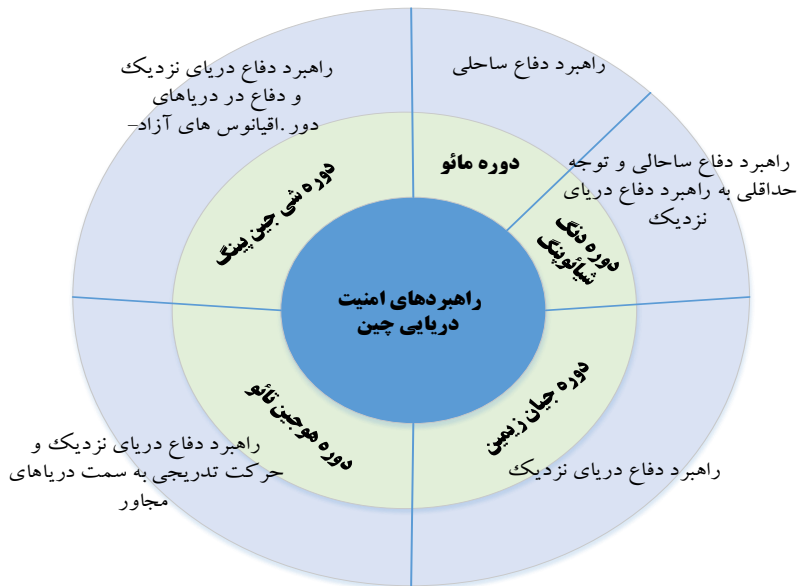
جزایر دیائویو/ سنکاکو توسط دولت ژاپن در سال ۲۰۱۲ بوده است. در نمودار زیر می‌توان روند این تقابلات از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۴ را مشاهده نمود (Ministry of defence, 2013).

رهبران و تصمیم‌سازان چینی بر این باورند که استراتژی توازن‌سازی مجدد آمریکا به آسیا و تلاش این کشور برای افزایش دامنه حضور خود در منطقه شرق و جنوب شرق آسیا باعث افزایش تنش‌ها و بی‌ثباتی منطقه‌ای شده و همچنین بر منافع اقتصادی و امنیتی رو به رشد این کشور در منطقه اثر گذار بوده است. در همین رابطه، سند فاع ملی چین در سال ۲۰۱۵ بیان می‌دارد، برخی کشورها باعث ایجاد اختلاف در جزایر مورد مناقشه بین چین و کشورهای همسایه آن شده‌اند. تقریباً واضح است که مراد از «برخی کشورها» آمریکا و متحدان آن هستند (The state council of peoples republic of china, 2015).

چین در دوره شی جین‌پینگ به دنبال آن است تا بتواند یک نیروهای نظامی قوی ایجاد نماید که در عین برخورداری از قدرت و توان لازم همچنین ظرفیت لازم برای پیروزی در نبردهای پیش رو را نیز داشته باشد. چین با در دستور کار قرار دادن این هدف جدید تنها به دنبال مهار دیگر بازیگران و قدرت‌های منطقه‌ای از آسیب رساندن به منافع و امنیت ملی چین است بلکه همچنین هدفی بزرگتر یعنی حرکت به سمت تسلط منطقه‌ای را نیز دنبال می‌نماید. بر اساس گزارشات منتشر شده توسط سرویس تحقیقات کنگره ایالات متحده، چین از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ توانمندی‌های دریایی زیرسطحی خود را با ساخت پنج زیردریایی که برخی از آنان از برد موشکی ۷۴۰۰ کیلومتری نیز برخوردار هستند، افزایش قابل ملاحظه‌ای داده و از این طریق توانایی خود در دریای جنوبی چین و همچنین کنترل هرچه بیشتر خطوط

ارتباطات دریایی را افزایش داده است. در واقع باید گفت که چین بتدریج به سمت یک نیروی دریایی چابک با توان و دامنه مأموریتی قابل توجه در آب‌های نزدیک و دور در حال حرکت است (Konishi, 2018:6).

ادوار تکامل استراتژی دریایی چین (نویسندگان).

نتیجه‌گیری

چین قرن‌ها بازیگر قاعده‌ساز در شرق آسیا بوده و تولید ناخالص داخلی این کشور در اوایل قرن نوزدهم از مجموع تولید ناخالص داخلی همه قدرت‌های بزرگ اروپایی، بیشتر بوده و این کشور تا قرن هجدهم هنوز به عنوان «پادشاه میانه» و مسلط بر شرق آسیا شناخته می‌شد. امپراطوری چین قریب به ۵۰۰ سال هژمون منطقه و ضامن ثبات و نظم منطقه‌ای هم از طریق اعمال قدرت نظامی و اقتصادی و هم از طریق نفوذ و قدرت نرم فرهنگی بود. گسترش قدرت‌های غربی به خصوص بریتانیا به شرق، چالشی مهم برای

تسلط چین و نظم مستقر چینی در اوایل قرن نوزدهم ایجاد کرد و نهایتاً این تسلط در نتیجه افزایش رقابت با غرب در دو جنگ تریاک و همچنین افول داخلی سلسله و پادشاهی «چینگ» که باعث باز شدن درهای چین به روی غرب شد، فروپاشید و دوره «طلایی» نظم مسلط چینی به پایان رسید. به جرات می‌توان گفت که این پایان، تلخ‌ترین و دردناکترین مسئله در تاریخ دویست سال اخیر چین بوده است تا جاییکه از آن به عنوان دوره یا «قرن تحقیر» نیز یاد می‌کنند، دوره‌ای که از منظر تصمیم‌سازان چینی، بخش مهمی از دلایل وقوع آن به عدم برخورداری چین از یک نیروی دریایی قدرتمند و آسیب‌پذیری چین در دریا و استفاده بازیگران غربی از این آسیب‌پذیری برای ضربه زدن و ورود به چین می‌باشد. اگرچه برخی اسناد و سوابق تاریخی نشان می‌دهد که چین از زمان سلسله شانگ و شاید قبل از آن، مناطق جنوبی خود را که با عنوان "نانیانگ"^۱ یا اقیانوس جنوبی خطاب می‌کردند- تا برمه را نیز پوشش می‌داد- برخی تماس‌های تجاری محدود با این مناطق را تجربه کرده است اما واقعیت آن است که به دلایل مختلف حجم و دامنه این روابط بسار محدود بود. شاید بتوان از جمله دلایل محدودیت در این مسئله را این گونه بیان داشت. اول آنکه؛ کالاها و اقلام مورد نیاز چین بیشتر از طریق زمین و مسیر راه زمینی ابریشم تامین می‌شد و ثانیاً اینکه توسل به تجارت دریایی با توجه به ضعف‌های اساسی چین در صنعت کشتی‌سازی و ناتوانی آنها در عبور از دریاها، برای تجار و بازرگانان چینی بسیار خطرناک بود و به همین دلیل چین در مراحل اولیه نیازی به حضور فعال در اقیانوس‌های جنوبی احساس نمی‌کرد. این عدم تمایل چین و ناتوانی توأم شده با آن، باعث شد تا هند تلاش نماید نفوذ خود در این منطقه و تلاش برای تسلط بر آن را افزایش دهد و از طریق همین مسیرهای تجاری دریایی بود که تمدن هند به جنوب شرق آسیا منتقل شد و باعث شد تا جوامع جنوب شرق آسیا از برمه تا مرکز ویتنام و از سوماترا تا برونئی، عناصری از مذهب و آیین هندی و همچنین چگونگی دولت‌داری و سازمان اجتماعی، زبان، ادبیات و هنر را به عاریت بگیرند. فرایند «هندی شدن» به ویژه در دو قرن اول پس از میلاد، ابتدا در بنادر تجاری و ساحلی ادامه یافت، اما به مرور به داخل سرزمین‌های جنوب شرق آسیا نیز نفوذ کرد و بر پادشاهی‌های مستقر مانند برمه، جاوه، کامبوج و... نیز اثر گذاشت. پس از فروپاشی امپراتوری هان در سال ۲۲۰ میلادی، ارتباط و تبادلات تجاری با «اقیانوس جنوبی» نیز همچنان محدود بود چرا که مسیرهای اصلی تجارت به غرب و از جمله ایران و هند هنوز از طریق جاده ابریشم زمینی و از طریق

^۱. Nanyang

آسیای مرکزی انجام می‌شد و نیاز جدی به این مسئله در دستگاه تصمیم‌سازی چین احساس نشده بود. چین از قرن هفتم تا دهم میلادی تحت تسلط سلسله‌های سویی^۱ و تانگ^۲ تلاش نمود تا روابط خود با اقیانوس جنوبی را به دو شکل استفاده از زور و همچنین استفاده از دیپلماسی نسبت به پادشاهی‌های دورتر، تقویت و افزایش دهد. ارتش چین در سال ۶۰۵ میلادی پایتخت چم را غارت کرد و پنج سال بعد نیز ناوگان چینی به لیو-کیو (جزایر ریوکیو) حمله کرد. در سال ۶۰۷، اولین سفیر رسمی چین برای بیش از سه قرن، با ناوگان قابل توجهی به سمت اقیانوس جنوبی با هدف برقراری ارتباط با پادشاهی‌های جدید حرکت کرد و توانست با موفقیت آن را به سیستم تربییوت چین پیوند دهد. با روی کار آمدن سلسله سانگ و به خصوص شش سال پس از تاسیس این سلسله در سال ۹۶۶ میلادی، از آنجا که تمرکز این سلسله بر مناطق شمالی و رفع تهدیدات موجود برای امنیت چین از این مناطق بود، ویتنام مستقل شد و دربار چین نیز وادار به پذیرش این استقلال و اعطای عنوان «حاکم نظامی دریای صلح» به وی شد. اگرچه باید گفت که پذیرش استقلال ویتنام در نتیجه فشارهای وارده به این امپراتوری به خصوص از جانب مرزهای شمالی بود اما، این پذیرش عملاً و برای اولین بار در ده قرن گذشته چین را با دو تهدید همزمان در شمال و جنوب مواجه ساخت. در نتیجه ناتوانی سلسله سانگ در مدیریت همزمان این دو تهدید، هم ویتنام توانست استقلال خود را به عنوان یک پادشاهی مستقل به دست آورد و هم این پادشاهی توانست به سمت جنوب گسترش یافته و تمام سواحل ویتنام تا دلتای مکونگ و حتی فراتر از آن را به تسلط خود درآورد. هرچند و به خصوص پس از شکست سانگ از مغول‌ها (جورچین) در سال ۱۱۲۶، آنها سلسله سانگ جنوبی را تاسیس و حتی اقدام به ساخت اولین نیروی دریایی دائمی چین نمودند اما از این نیروی دریایی برای قدرت افکنی به سمت جنوب و جنوب شرق آسیا استفاده نشد و عمده کاربرد آن دفع خطرات دزدان دریایی به خصوص دزدان دریایی ژاپنی بود. شاید مهم‌ترین تغییر در این دوره را به نسبت دوره تانگ بتوان به بلوغ فرایند کشتی‌سازی در سلسله سانگ و انجام تجارت با کشورهای جنوب شرق آسیا نه توسط کشتی‌های خارجی بلکه توسط کشتی‌های ساخته چین دانست. در حالی که سلسله‌های تانگ و سونگ در بیشتر موارد برای متقاعد کردن بربرها به تصدیق حاکمیت و برتری چین بر قدرت «فضیلت» تکیه می‌کردند و سلسله یوان برای گسترش امپراتوری و تسلط بر قدرت‌های خارجی بیشتر بر «عظمت» و «نیروی نظامی» تکیه می‌کرد. سلسله مینگ

^۱. Sui dynasties

^۲. Tang dynasty

یک رویکرد ترکیبی و تلفیق دو راهبرد «فضیلت» و «استفاده از اجبار» را در دستور کار قرار داد. یونگل دومین امپراتور بزرگ مینگ، (۱۴۰۲-۱۴۲۴) در راستای همان راهبرد تلفیقی فضیلت و زور تلاش کرد تا موقعیت خود را به عنوان امپراتور با وارد کردن تمام جهان شناخته شده در نظم جهانی چین و قرار دادن خود در مرکز آنها، تثبیت نماید. یونگل، مجموعه‌ای از سفرهای دریایی و لشکرکشی‌های نظامی را برای گسترش نفوذ چین در سراسر نانیانگ/ اقیانوس جنوبی آغاز کرد. شاید بتوان یکی از دلایل مهم این مسئله را به قطع مسیرهای تجاری در غرب چین و آسیای مرکزی دانست که باعث شد تا امپراتور یونگل، توجه و تمرکز خود را به سمت اقیانوس جنوب منتقل نماید. در واقع این امر و ایجاد تنگنای ژئوپلیتیکی در غرب چین، امپراتور جدید را وادار کرد تا سیاست سلف خود در قبال دریا را مورد ارزیابی مجدد قرار دهد و طرح قدرت چین در جنوب را مطرح نماید. تسلط چین بر اوانان تقویت و گسترش یافت و همچنین فراتر از آن، حلقه‌ای از پادشاهی‌های تریبوتی به عنوان "ناظرین صلح‌سازی" به وجود آمدند که مسئولیت آنها حفظ صلح در امتداد مرزهای جنوبی چین بود. امپراتور یونگل و ژنرال مسلمان وی یعنی ژنگ‌هه در راستای تبدیل چین به یک قدرت دریایی و ارسال پیام چین به عنوان یک قدرت مسلط در شرق و جنوب شرق آسیا از سال ۱۴۰۵ تا ۱۴۳۳ هفت سفر دریایی با ناوگانی عظیم را در دستور کار قرار داد و توانست اعتبار مادی و معنوی چین را به بخش مهمی از کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا، جنوب آسیا و حتی تا بخش‌هایی از خلیج فارس و آفریقا نیز منتقل نماید. او در طول هفت سفر خود از سی و هفت کشور دیدار کرد و از این لحاظ به عنوان برترین سفیر عصر خود قلمداد می‌شد. امپراتور مینگ تلاش داشت تا از این طریق قدرت و عظمت چین را به کشورهای جنوب شرق آسیا و جنوب آسیا از جمله هند نشان دهد و آنها را به دامنه نظم مورد نظر چین وارد نماید که البته این مهم در مورد کشورهای جنوب شرق آسیا با میزان و درصد موفقیت بیشتری اتفاق افتاد و در مورد هند و کشورهای جنوب آسیا نیز نتوانست نتایج لازم را برای چین حاصل نماید. پس از سفرهای دریایی ژنگ‌هه و ایجاد نوعی برونگرایی در روابط خارجی چین، این کشور مجدداً به حالت و وضعیت "تدافعی" تغییر جهت داد و حتی سفرهای انجام شده گذشته نیز مورد تقبیح قرار گرفت و بیان شد که فضیلت اخلاقی مثال زدنی امپراتور و برتری فرهنگ چینی برای تضمین تسلیم بربرها بدون استفاده پرهزینه از زور کافی است. پس از لشکرکشی‌های ژنگ‌هه، این سلسله دیگر به دنیای دور فراتر از مرزهای چین به عنوان منبع ادای احترام و دانش نگاه نمی‌کرد و حتی برخی از سوابق سفرهای ژنگ‌هه نیز از بین رفت. از اواسط قرن پانزدهم تا اواسط قرن شانزدهم، چین به تدریج منزوی‌تر و درون‌نگراتر شد، هیچ تلاشی

برای گسترش قدرت چین به جنوب شرق آسیا و اقیانوس هند انجام نشد و دولت‌های عضو سیستم تریبوت چین نیز بتدریج نمایندگان کمتری را برای ادای احترام به چین اعزام می‌کردند و این مسئله تا سال ۱۶۴۴ یعنی تا زمان انحطاط و فروپاشی نهایی سلسله مینگ و روی کار آمدن سلسله چینگ نیز تداوم یافت. هر چند تمرکز اولیه سلسله چینگ بر مناطق شمالی و غربی چین بود اما ورود اروپائیان به شرق و جنوب شرق آسیا، تقریباً پایانی بر سیستم تریبوت چین و روابط سنتی میان چین و کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا بود و برای دومین بار (پس از استقلال ویتنام) یک تهدید امنیتی جدی را در امتداد مرزهای مسالمت آمیز قبلی چین ایجا نمود. در اواخر سلسله چینگ و در نتیجه تبدیل چین به یک شبه مستعمره، این کشور روابط خود با کشورهای جنوب شرق آسیا را به خصوص به منظور استفاده از ظرفیت‌های چینی‌های خارج از کشور برای توسعه چین در دستور کار قرار داد و به همین منظور در سال ۱۸۷۷ اولین سرکنسولگری چین در نانیانگ/ اقیانوس جنوبی در سنگاپور تشکیل شد و سنگاپور به عنوان پایگاهی استراتژیک برای اتخاذ سیاست "رو به جلوی چین" در جنوب شرق آسیا قرار گرفت. با بروز جنگ ژاپن و چین در دهه ۱۸۹۰ و پس از آن فروپاشی امپراتوری چینگ، چین اساساً درگیر معادله بقای خود شد و ژاپن نیز بر بخش‌های زیادی از آسیا تسلط یافت و به همین دلیل از میزان تمرکز چین بر جنوب شرق آسیا و همچنین جنوب آسیا تا حدود زیادی کاسته شد و این مهم تقریباً تا پایان جنگ جهانی دوم، شکل‌گیری فرایند استعمارزدایی در جنوب شرق آسیا و آغاز جنگ سرد نیز تداوم یافت.

بر اساس آنچه بیان شد و همچنین به منظور گریز از "ذهنیت قربانی" و همچنین گریز از "خفگی ژئوپلیتیکی"، جمهوری خلق چین پس از تقریباً ۵۰ سال تمرکز بر خشکی، از دهه ۱۹۵۰ مجدداً تلاش برای بازسازی نیروی دریایی خود را در دستور کار قرار داد و علاقه این کشور به اقیانوس البته با یک نگاه ژانوسی به این معنا که اقیانوس می‌تواند هم منبع فرصت و هم منبع خطر باشد را افزایش داد. نیروی دریایی ارتش خلق چین در زمان مائوزدوونگ سه مأموریت مهم یعنی ۱) حذف مداخله ملی‌گرایان از طریق دریا و تضمین ناوبری دریایی چین ۲) بازپس‌گیری تایوان زمانی که وقت مناسب آن فرا رسد ۳) ساخت توانمندی‌های لازم برای مقاومت در برابر تهاجم امپریالیست‌ها از دریا را در دستور کار قرار داد و با توجه به وضعیت و توان نیروی دریایی در این دوره، استراتژی امنیت دریایی «دفاع ساحلی»^۱ را

۱. Coastal Defense

در دستور کار قرار داد. با پایان دوره مائو و روی کار آمدن دنگ شیائوپنگ، استراتژی دریایی چین بتدریج تکامل یافت و به آب‌های پیرامونی و زنجیره اول جزایر این کشور یعنی دریاهای نزدیک یعنی دریای زرد، دریای شرقی و دریای جنوبی چین گسترش یافت. همچنین ماموریت‌های نیروی دریایی چین در این دوره به دو بخش ماموریت‌های زمان صلح و ماموریت‌های زمان جنگ تقسیم شد و وظایفی مانند تحقق وحدت ملی، حفاظت از حاکمیت ملی و سرزمینی و حقوق و منافع دریایی چین، مشارکت در سیاست‌های دیپلماتیک ملی، جلوگیری از تهاجم از طریق دریا و پاسخ به منازعات دریایی را در دستور کار قرار داد. با خروج چین از انزوای بین‌المللی به خصوص از اواخر دهه ۱۹۷۰ این علاقه بیش از پیش افزایش یافت و به حوزه قوانین جمهوری خلق چین در سال ۱۹۹۲ نیز راه یافت. جمهوری خلق چین در فوریه سال ۱۹۹۲ قانون مربوط به دریاهای سرزمینی را نهایی و باعث شد تا مناطقی مانند تایوان و تمام جزایر آن، جزایر دیائویو، پاراسل و اسپراتلی نیز در شمول این قانون قرار گیرد. این مهم حتی در گزارش کار جیانگ زی‌مین به کنگره خلق این کشور در سال ۱۹۹۲ نیز تاکید و بیان شد؛ ارتش خلق چین می‌بایست توانمندی‌ها و ظرفیت‌های اقدام خود را برای انجام مأموریت مقدس «دفاع از حاکمیت چین و حریم هوایی، آب‌های سرزمینی و حقوق و منافع دریایی، و حفاظت از وحدت و امنیت سرزمین مادری» را بهبود بخشد. مجموعه این تحولات و به خصوص فروپاشی شوروی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع تهدید امنیت ملی چین، نه تنها "فضای تنفس استراتژیک" جدیدی را برای این کشور ایجاد کرد بلکه به نقل و انتقال در تمرکز استراتژیک این کشور و همچنین ارتش خلق چین به حوزه دریا و افزایش انگیزه‌های این کشور برای نوسازی ناوگان دریایی خود نیز بسیار موثر بود و باعث شد تا سال‌ها بعد، زمینه برای مأموریت‌های دورتر ارتش خلق چین (مانند مأموریت‌های ضد دزدی دریایی آن در خلیج عدن) را فراهم نماید.

با روی کار آمدن هو جین تائو، روند نوسازی نیروی دریایی چین، شدت بیشتری گرفت و بر نقش قدرت دریایی به عنوان یکی از شاخص‌های مهم و ضروری برای یک قدرت بزرگ تاکید شد. در واقع هو جین تائو و دفتر سیاسی حزب کمونیست چین تلاش داشت تا این ایده را که قدرت دریایی شاخصی کلیدی برای ظهور قدرت‌های بزرگ است را ترویج نموده و از این طریق فرایند نوسازی نیروی دریایی و تحول در ماموریت‌های آن را انجام دهد. هو جین تائو دسامبر سال ۲۰۰۴، چهار ماموریت تاریخی یعنی (۱) تضمین حاکمیت حزب، (۲) حفاظت از فرصت استراتژیک چین برای توسعه، (۳) حفاظت از منافع ملی، و (۴) حفاظت از صلح جهانی و ترویج توسعه مشترک را بیان و همچنین بر توسعه قابلیت‌های

نیروی دریایی چین برای پشتیبانی از این مأموریت‌ها تاکید کرد. در این دوره، نیروی دریای ارتش خلق چین، "دفاع از دریاهاى آزاد" را بتدریج به منشور کارى خود اضافه کرد. درواقع علت اصلی ایجاد و اضافه کردن این بعد جدید به استراتژی دریایی چین، گسترش منافع دریایی و ضرورت دفاع و حفاظت از آنها بود. با افزایش و توسعه سریع اقتصاد چین، حفظ امنیت منافع و حقوق دریایی چین از جمله ثبات در خطوط دریایی ارتباطی این کشور برای صادرات و واردات محصولات و مواد خام ضروری شد. به بیان دیگر از سال ۲۰۰۴ منافع دریای چین به فراتر از آب‌های نزدیک خود گسترش پیدا کرد. در کنار این مسئله همچنین برنامه‌های یازدهم و دوازدهم پنج ساله توسعه چین نیز بر توسعه قابلیت‌های نیروی دریایی این کشور تاکید داشتند و به خصوص در برنامه دوازدهم توسعه (۲۰۱۱-۲۰۱۵) به صراحت بر ترسیم «استراتژی توسعه ملی دریایی با تمرکز بر تبدیل چین به یک قدرت بزرگ دریایی» تاکید شد. در واقع سال ۲۰۱۲ را می‌توان نقطه اوج پیدایش استراتژی دریایی چین قلمداد کرد. در واقع از سال ۲۰۱۲ به بعد است که "تبدیل چین به یک قدرت دریایی بزرگ" به جزء جدایی ناپذیری از کلان استراتژی چین تبدیل شده و پکن خود را متعهد به تلاشی بلندمدت برای دستیابی به این هدف می‌داند. تلاشی که با روی کار آمدن شی جین پینگ از سال ۲۰۱۳ به بعد نه تنها متوقف نشد بلکه با سرعت بیشتری به جلو حرکت کرد و حتی ابعاد تهاجمی‌تری نیز پیدا کرد. در مجموع و بر اساس آنچه بیان شد، نوعی نقل و انتقال در راهبرد امنیت دریایی چین یعنی انتقال از دفاع ساحلی به دفاع دریاهای نزدیک و دفاع دریاهای دور متناسب با ازدیاد قدرت و توان ملی چین صورت گرفته و این کشور را از یک وضعیت منفعل و تدافعی در حوزه دریا به یک کشور فعال و تهاجمی تبدیل کرده است.

References

- Xi Jinping. (2017). *Full text of Xi Jinping's report at 19th CPC National Congress*. China Daily. (Accessed: April 29, 2024).
https://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-11/04/content_34115212.htm
- Brown, K. (2022). Knowing and feeling the "China Dream": Logic and rhetoric in the political language of Xi's China. *Journal of Current Chinese Affairs*, 51(3), 437–455.
<https://doi.org/10.1177/18681026221121683>
- The State Council of the People's Republic of China. (2015). *China's military strategy*. (Accessed: April 29, 2024).
http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm

- Holmes, J. R., & Yoshihara, T. (2006). China and the commons: Angell or Mahan? *World Affairs*, 168(4), 172–191. <http://www.jstor.org/stable/20672746>
- Modelski, G., & Thompson, W. R. (1988). *Sea power in global politics, 1494–1993*. Macmillan. <https://doi.org/9780333429259>
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. Norton.
- Snyder, G. H. (2002). Mearsheimer's world—Offensive realism and the struggle for security: A review essay. *International Security*, 27(1), 149–173. <http://www.jstor.org/stable/3092155>
- Mearsheimer, J. J. (2013). Structural realism. In T. Dunne, M. Kurki, & S. Smith (Eds.), *International relations theories: Discipline and diversity* (3rd ed., pp. 77–93). Oxford University Press.
- Jalil, G. Y. (2019). China's rise: Offensive or defensive realism. *Strategic Studies*, 39(1). <https://doi.org/10.53532/ss.039.01.00118>
- Taliaferro, J. W. (2000). Security seeking under anarchy: Defensive realism revisited. *International Security*, 25(3), 128–161.
- Feng, L., & Ruizhuang, Z. (2006). The typologies of realism. *The Chinese Journal of International Politics*, 1(1), 109–134. <https://www.jstor.org/stable/48615571>
- Lobell, S. (2017). Structural realism/offensive and defensive realism. In R. A. Denemark (Ed.), *Oxford research encyclopedia of international studies*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.304>
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Random House.
- Walt, S. M. (1985). Alliance formation and the balance of world power. *International Security*, 9(4), 3–41.
- Snyder, J. (1991). *Myths of empire: Domestic politics and international ambition*. Cornell University Press.
- Jervis, R. (1978). Cooperation under the security dilemma. *World Politics*, 30(2), 167–214.
- Posen, B. R. (2003). Command of the commons: The military foundation of U.S. hegemony. *International Security*, 28(1), 5–46.
- Hoang, A. (2024). *Chinese foreign policy: Defensive realism at work* (Doctoral dissertation, San Francisco State University).
- Lim, Y. H. (2011). A tale of two realisms in Chinese foreign policy. *China: An International Journal*, 9(2), 299–312.
- Jyalita, V. V. H. (2021). Defensive realism's perspective on rising China's behavior as a status quo state. *Jurnal Sentris*, 2(1), 73–86.
- Modelski, G., & Thompson, W. R. (1988). The long cycle of world leadership. In *Sea power in global politics, 1494–1993* (pp. 97–132). Palgrave Macmillan.
- Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge University Press.
- Gilpin, R. (1988). The theory of hegemonic war. *The Journal of Interdisciplinary History*, 18(4), 591–613.
- Keith, R. (2017). *Deng Xiaoping and China's foreign policy*. Routledge.
- Rigger, S. (2019). The Taiwan Relations Act: Past, present, future. *Asia Policy*, 14(4), 11–17. <https://www.jstor.org/stable/26867608>
- Kallgren, J. K. (1980). China in 1979: On turning thirty. *Asian Survey*, 20(1), 1–18. <https://doi.org/10.2307/2644003>

- Bing-Fu, C., & Liming, Z. (2006). The determinants of China's defense expenditure before and after transition. *Conflict Management and Peace Science*, 23(3), 227–244. <http://www.jstor.org/stable/26275113>
- Garnaut, R., Golley, J., & Song, L. (Eds.). (2010). *China: The next twenty years of reform and development*. ANU Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt24hc46>
- Cole, B. D. (2000). China's maritime strategy. In S. M. Puska (Ed.), *People's Liberation Army after next* (pp. 279–327). Strategic Studies Institute, U.S. Army War College. <http://www.jstor.org/stable/resrep12051.10>
- Fanell, J. E. (2019). China's global naval strategy and expanding force structure: Pathway to hegemony. *Naval War College Review*, 72(1), 10–55. <https://www.jstor.org/stable/26607110>
- Tao, Y. (2020). Island territorial disputes and China's 'shelving disputes and pursuing joint development' policy. *Island Studies Journal*.
- Cheng, T. (2006). Jiang Zemin's military thought and legacy. *International Relations of the Asia-Pacific*, 6(2), 227–247. <http://www.jstor.org/stable/26156546>
- Ji, Y. (2001). Jiang Zemin's command of the military. *The China Journal*, 45, 131–138. <https://doi.org/10.2307/3182374>
- Chopan, A. (2002). A table for two: Jiang Zemin and the PLA. *Journal of Contemporary China*, 11(31), 281–296. <https://doi.org/10.1080/10670560220129630>
- Porch, D. (1999). The Taiwan Strait crisis of 1996: Strategic implications for the United States Navy. *Naval War College Review*, 52(3), 15–48. <http://www.jstor.org/stable/44643008>
- Qi, X., Erickson, A. S., & Goldstein, L. J. (2006). Maritime geostrategy and the development of the Chinese navy in the early twenty-first century. *Naval War College Review*, 59(4), 46–67. <http://www.jstor.org/stable/26396769>
- Ji, Y. (2006). China's anti-secession law and the risk of war in the Taiwan Strait. *Contemporary Security Policy*, 27(2), 237–257. <https://doi.org/10.1080/13523260600821376>
- Lanteigne, M. (2008). China's maritime security and the "Malacca dilemma". *Asian Security*, 4(2), 143–161. <https://doi.org/10.1080/14799850802006555>
- van der Putten, F.-P. (2011). The sustainability of the U.S. military presence in East Asia. *Studia Diplomatica*, 64(3), 67–78. <https://www.jstor.org/stable/26531495>
- Holmes, J. R., & Yoshihara, T. (2005). The influence of Mahan upon China's maritime strategy. *Comparative Strategy*, 24(1), 23–51. <https://doi.org/10.1080/01495930590929663>
- Xinhua. (2008, March 19). *Report on the work of the government*. China Daily. https://www.chinadaily.com.cn/china/2008npc/2008-03/19/content_6549177.htm
- U.S. Department of Defense. (2020). *Military and security developments involving the People's Republic of China: Annual report to Congress*.
- Mühlhahn, K. (2019). *Making China modern: From the Great Qing to Xi Jinping*. Harvard University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctv2524zqt>
- U.S.-China Economic and Security Review Commission. (2017). *The 13th Five-Year Plan*. [https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/The%2013th%20Five-Year%20Plan_Final_2.14.17_Updated%20\(002\).pdf](https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/The%2013th%20Five-Year%20Plan_Final_2.14.17_Updated%20(002).pdf)

- The State Council of the People's Republic of China. (2013). [White paper]. http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986506.htm
- Trent, M. (2020). Overview of air defense identification zones in East Asia. In *Over the line: The implications of China's ADIZ intrusions in Northeast Asia* (pp. 9–13). Federation of American Scientists. <http://www.jstor.org/stable/resrep26130.6>
- Japan Ministry of Defence. (2013). <https://www.mod.go.jp/en/>
- The State Council of the People's Republic of China. (2015). *China's military strategy*. http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm
- Konishi, W. S. (2018). China's maritime challenge in the South China Sea: Options for U.S. responses. *Chicago Council on Global Affairs*. <http://www.jstor.org/stable/resrep17324>